

ХАҢИАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҢУН ХАҢИАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Ньорбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– "Игры Манчары" –

Уважаемые спортсмены, тренеры, участники XXI Спартакиады по национальным видам спорта "Игры Манчаары-2021" от Нюрбинского района!

Разрешите от своего имени и от всех жителей Нюрбинского района горячо приветствовать вас и выразить вам слова огромной благодарности за волю к победе,

мужество, самоотверженность и выносливость, за яркие спортивные достижения на самом престижном спортивном событии этого года!

Село Бердигестях Горного района с 6 по 11 июля превратилось в настоящий спортивный центр республики, где собрались лучшие из лучших представителей национальных видов спорта. Среди них вы, нюрбинские спортсмены, заняли достойное место, явив себя сильными соперниками в борьбе равных.

Мы гордимся каждым из вас и равняемся на вас. На тех, кто через все соревнования гордо пронес флаг Нюрбинского района, поднялся на пьедестал, завоевав в нелегкой борьбе золотые, серебряные и бронзовые медали, пока-

зал боевой дух, нюрбинский характер, до конца пройдя все состязания. Действительно, 27 медалей разного достоинства, завоеванных на "Играх Манчаары-2021", достались в результате вложения всех физических и моральных сил спортсменов, большого труда их тренеров и наставников. Эти награды являются символом единения дружной команды Нюрбинского района, стремившейся к спортивным высотам.

Эти Игры Манчаары зажгли на спортивном небосклоне новые имена. Молодые нюрбинские ребята, кто завоевал чемпионские и

призовые места в них - это наша надежда, будущее спорта Якутии.

Впереди предстоит анализ результатов "Игр Манчаары-2021", а далее, с учетом всех успешных выступлений и промахов, огромная работа по подготовке к Спартакиаде народов Якутии, к "Играм Манчаары-2025".

Желаю всем здоровья, успехов, благополучия и спортивной удачи!

Глава МР
"Нюрбинский район"
А.М. ИННОКЕНТЬЕВ.

– Бырагыраама олоххо кириэр –

Элбэх оҕолоох ыалларга, эдэр ыалларга улахан төһүү

2020 сыл сайын "Ньурба оройуона" МО дьаһалтата МТС "Агро Ньурба" уонна "Күндээдэ" агрофирма салалталарын кытта сүбэлэһэн баран, билингни дыан-дыаһах тарҕаммыт уустук кэмигэр элбэх оҕолоох уонна кыаммат ыаллар кэтэх хаһаайыстыбаларын сайыннаран дохуот киллэринниннэр дин сыаллаах-соруктаах, 212 ньирийи нэһилиэнньэбэ оройуон бюджетттан үбүлээн босхо түгэртэр туһунан дьаһалта таһаарбыта. Онно МТС "Агро Ньурба" 112, оттон "Күндээдэ" агрофирма 100 ньирийи саҥа төрүөхтэрттэн нэһилиэктэргэ тыһыан босхо биэрбиттэрэ. Биир сыл ааспыт кэнниттэн ырытан көрүү түмүгүнэн, ол ньирийдэр үксүлэр кэтэх хаһаайыстыбаларга иитиллэн тураллар, оттон 13 ньирийи охтубут, 22 ньирийи идэһэбэ барбыт.

Бу сайын от ыйыттан "Күндээдэ" агрофирма нэһилиэктэр сайаапкаларынан 80 төбө ньирийи, ол иһигэр 40 тыһы уонна 40 орус ньирийдэри, эмиэ босхо биэрэн саҕалаата. Билигин нэһилиэктэргэн баҕалаах дьон ньирийдэрин ыла сылдьаллар.

Кинилэр ортолоругар Дьи-

кимдэ нэһилиэгин эдэр ыаллара Варя, Николай Корякиннар, итинэн Ирина, Тимур Корякиннар бааллар. Ньирийдэри бэйэлэрин кэтэх хаһаайыстыбаларыгар иттээри ылбыттар. Варвара Корякина: "Эдэр ыалларга көмөлөһөр олус үчүгэй бырагыраама баар буолбут. Биһиги икки тыһы ньирийи босхо ылан наһаа үрдүбүт, кэлин икки ынах буолан тахсыахтара. Улуус баһылыгар манньк дьаһал иһин махтанабыт", - диир.

Оттон Ирина Корякина: "Күндээдэ" агрофирматтан ньирийи босхо ылыбыт. Бу биһиэхэ, дэриэбинэбэ олохсуйан олоһор эдэр ыалга, олус үчүгэй өйбүд. Улуус салалтатыгар махтанабыт", - диэн санаатын үллэстэр.

Акана нэһилиэгин 4 оҕолоох ыаллара Варвара уонна Иван Ивановтар "Күндээдэ" агрофирматтан былырын биир тыһы ньирийи, быйыл эмиэ биир тыһы ньирийи ылбыттар. Элбэх оҕолоох дьэ кэргэн ньирийдэрин улаатыннарар, ынаар ынах гынар, сүөһү төрдө онгорор кэскиллээх санаалаахтар. Оҕолорго сибиһэй эт, үгүт наада дьэн былырын сүөһү ииттэн саҕалаабыт кэмнэригэр

уба "Күндээдэ" агрофирматтан тыһы ньирийи босхо ылан олус үөрбүттэр. Хотуннара дьэн ньирийдэрэ билигин улааппыт, хоһууга босхо мэччийэр, дьэтигэр таарыйан эбии комбикорм сиэн үссээр эбит. Оҕолор саҥа ылбыт, билингитэ аата суох ньирийдэрин үөр-көтө бүөбүйдииллэр. Дьэилээх хаһаайка Варвара оройуон салалтатыгар, "Күндээдэ" агрофирмаҕа тыа сиригэр олоһор элбэх оҕолоох дьэ кэргэт-тэргэ улахан төһүү буолар көмө иһин махталын этэр.

Эмиэ Акана сэлиэнньэтин сүөһү тутар хоһуун ыала Акулина уонна Алексей Шариннар былырын орус, быйыл тыһы ньирийи ылан, кэтэх хаһаайыстыбаларын ханаттыбыттар.

Ньурбачаан нэһилиэгин элбэх оҕолоох дьэ кэргэттэрэ Угапьевтар эмиэ Күндээдэттэн икки ньирийи босхо ылан сэргэхсийэн олоһоллор, саҥа аҕалтаан хотонноругар баайан аһаталыы тураллар. Эдэр ыал аҕа баһылыга Василий Александрович: "Улуусту элбэх оҕолоох ыалларга тарбыйах биэрэн көмөлөспүтэ олус үчүгэй, махталлаах дьыала", - диир.

Бу курдук Ньурба оройуонун элбэх оҕолоох ыалларыгар, сүөһү ииттэн баҕалаах тыа сиригэр олохсуйар эдэр ыалларга уонна кыра дохуоттаах дьонго сыллата улахан өйбүд оҕоһулар.

"Ньурба оройуона" МО
пресс-сулууспата.

"Ньурба оройуон" МО дьаһалтата быйыл иккис сылын олохтоох буддьүөттэн үп-харчы көрөн, "Күндээдэ" агрофирманы кытары сөбүлэн түһэрсэн, элбэх оҕолоох, кыра дохуоттаах ыарахан балаһаннаҕа түбэспит дьэ кэргэн-нэргэ кэтэх хаһаайыстыбалара хангырыгар өйбүд онгорор.

Ньурба оройуонун ычат бэлиитикэтин управлениетын кытары Күндээдэ нэһилиэгэр Дьаархан нэһилиэгиттэн ньирийдэри ылыларыгар кыттыны ылыбыт.

Үөһээ Бүлүүттэн төрүттээх "Күндээдэ" агрофирма биригэдьиэрэ Леонид Леонидович Абраховы көрсөн кэпсэттибит:

- Быйылгы төрүөх былаана туолла. Хаар Дьэ сайылыкка

100-тэн тахса ньирийи баарыттан 80-на Ньурба оройуонун нэһилиэктэринэн социальнай өйбүд быһытынан уонна тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга анаан түгэтибит. Атын сайылык-тарбытыгар саҥа төрүөх ньирийдэр бааллар. Бу сайын от үгүттэ мөлтөх буолан, сороҕо атыга барар. Ньирийдэри ииттэн баҕалаахтар бэйэлэрэ кэлэн талан ыаллар, - диэн кылгастык билиһиннэрдэ.

"Дьаархан нэһилиэгэ" МТ баһылытын солбуйааччы Василий Руфович Кириллин Ньурба оройуонун дьаһалтата оройуонна саҥа хаһаайыстыба тэринэр эдэр дьэ кэргэннэри өйүүр кэрэхсэбиллээбин туһунан этэр: "Ааспыт сылга Дьаархан нэһилиэгиттэн төүрт ньирийи ылбыт буоллахтарына, быйыл үс ньирийи ыларга сайаапка кириэн, икки хаһаайыстыба тэринэр эдэр дьэ кэргэн-нэргэ ньирийдэри ылыбыт", - диэтэ.

Племхаһаайыстыба лаборана Анна Егоровна Варламова этэринэн ньирийдэри Акана, Дьиикимдэ, Марха, Хатыы, Ньурбачаан, Октябрьскай, Түмүк, Чапанда, Кириэл нэһилиэктэрэ иитэ ылбыттар.

Дьэ, сити курдук тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанааччыларга өйбүд салҕаан барар.
Антонина СЕМЕНОВА.

Былырынгыга тэннээтэххэ, быйыл сайын курааммыт өссө эбии күүһүрбүт, салгыннын да атын курдук. Дьон кэпсэтэллэрин иһиттэххэ, кыстыкка кириэр хоһоор муостаах ахсаана лаппа кыччыыр чинчилээх. Кэтэх хаһаайыстыбалаах билэр дьоммуттан ходоһаларын үгүтүн ыйыттахха, сапсыйан кээһэллэр: туох кэлиэй, күһүгүтүнэн сытар дэһэллэр. Дьэ, кырдык да биһиэхэ эрэ буолбакка, өрөспүүбүдүк үрдүнэн тэннэһэн олоһобут быһылаах. Иһиттэх айы: "биһиэхэ кураан, ардаабата, баһаар бөбө, аһыкка турда" диир дьон элбэхтэр.

Улууска балаһанньаны билэри "Служба земледелия РС(Я)" ГБУ Ньурба улууһугар кылаабынай агронома Самсонов Павел Семенович кытта кэпсэт сьырттым.

- 2021 с. Ньурба улууһугар СР Бырабытталыстыбатын уонна ТХМ уураахтарынан окко 33359 т., сиилэскэ 1990 т., сенажка (зеленкаҕа) 600 т. бэлэмнииргэ былаан тиэрдилибит. Ыам-бэс ыйдарыгар отой ардаабакка, уһун кураан күннэр тураннар, от үгүттэ оройуон үрдүнэн мөлтөх.

– Оттооһун-2021 –

Балаһанньа ханан да уустук

Үрдүк сирдэр курааннаатылар. Онно эбии Ньурбачаан, Сүлэ, Дьиикимдэ, Антоновка нэһилиэктэрин сирдэригэр аһыкка өрө туран балаһанньаны эбии мөлтөтө. Сүлэ, Дьиикимдэ, Бордон нэһилиэктэрэ бэйэлэрин территорияларыгар ыксаллаах балаһанньаны биллэрэн олоһоллор.

Тиэрдилибит сорууда толору туолар кыара суох, барыллаан эттэххэ, ааҕан-суоттаан көрбүппү-

түнэн, улуус үрдүнэн 20795 тоннаны оттуур кыахтаахпыт. Ыраах сыгар ходоһаларга, үрэх бастарыгар 16 мобильнай биригээдэни тэрийэн таһаарар былааннаахпыт, кинилэр 3900 тонна оту бэлэмниэхтэрэ дьэн суоттанан олоһобут.

Бу күннэргэ нэһилиэктэртэн сайаапкалар кирибиттэринэн, улуус таһыттан 2580 тонна оту атылаһарга суоттанабыт. Маны

таһынан былырынгы кур от саппааһа 1265 т баар. Онон туох баар кыабы-күүһү түмэн оттооһунга үлэ бара турар, - диир Павел Семенович.

Урукку сылларга от үгүтүгэр оройуонна күөскэ сайда сылдыбыт мелиорация өнгөтө сүгкэн суолталаах буолара. Нүөлсүтэр систиэмэлэр билигин да бааллар, туһалыыллар. Ол эрэри быйыл айылҕа сиигэ аһыйаан, абырал-

лаах уубут ходоһаларга кыайан халытыллыбатах. Чапанда-Дьаархан хайысхатынан Бөкүнэйгэ эрэ кирибит, Дьиикимдэ, Куочай өтүгэр 15-20 % эрэ тэннэспит, Күндээдэбэ эмиэ бэрт кыра уу халытыллыбыт.

Ити курдук, окко балаһанньа ханан да уустугурбут. Ол эрэри санааны түһэрбэккэ, айылҕа өстүйбэккэ, сэрбэйити барытын кичэллээхтик охсон, мунһан-таран ыллахпытна син кыстыгы этэнгэ туоруохпут. Сопхуостар баалларына, ходоһа тийбэтэ сордуура. Билигин бырабыллыбыт сир элбэх. Үлэһит илии, баҕа эрэ наада. Хоһуун киһи өлөн-охтон биэрбэт, бэрт бэйэбэ ыган кэлигин өйдөөн, күөстээх, хоннохтоох үлэбэ турунар кэм кэллэ. От үгүнэ үс күннээх дириллэрэ кырдыбаһтар. Онон кураан-куйаас күннэр намыраатахтарына, ардаатабына, баҕар, от да анньыа турдаҕа. Айылҕа барахсан айбыт отбутун айабын отой куурдубата чаччы. Итини итэбэйэн, санаабытын түһэрбэккэ, хоннохот аһылларыгар баһарабын.

Об эпидемиологической ситуации в Нюрбинском районе по состоянию на 14.07.2021 г. (утро)

За 13 июля выявлено 5 новых случаев заболевания коронавирусной инфекцией (г.Нюрба - 2, с.Антоновка - 2, с. Сайылык - 1).

Выздоровление - 5.
В настоящее время всего в районе продолжают лечение 43 пациента: в Нюрбинском районе - 31 пациент: из них на амбула-

торном лечении - 13, на стационарном лечении - 18 пациент: в Мирнинской ЦРБ - 11, ЯРКБ г. Якутска - 1. г.Нюрба (Мирный, Якутск) - 14; с.Антоновка - 7; с.Едей - 1; с.Маар - 6; с.Чапанда - 3; с.Малыкай - 10; с.Чукар - 1; с.Сайылык - 2.

Уважаемые жители Нюрбин-

ского района!*

Призываем строго соблюдать все санитарно-эпидемиологические меры, режим самоизоляции гражданами старше 65 лет, с хроническими заболеваниями.

Оперативный штаб
Нюрбинского района.

Наталья СЕМЕНОВА.

Үйэ агарыттан ордук кэм ана-раатыгар баччаларга орто оскуоланы бүтэрэн улахан айан суолугар тахсар сүрэх тэбиитин күүһүрдэр, ой үлэтин өрүкүтүгэр дыкти түгэн үүммүтүн санаан кэлиим.

Ол хатыламат хартына оройуон оскуолаларыгар бүтэник чуроан чугаарбытынан, БКЭ-эр түмүктэммиттеринэн, абитуриентнарга идэни талар эркээйилээх аартыктар арыллыбытынан өссө кизрэкэин-кэскиллэнэн көһүннэ. Социальной ситимнэртэн Ньурбага хас оҕо үөрэнэрин, туох ситиһилээхтэрин, учууталлар уонна төрөппүттэр айымныылаах үлэлэрин бири да мүччү туппака барытын билэ олоробун уонна үөрбүн.

Биһиги атах сыгыннах оҕо саасытыгар билигин курдук хас да тыһыынчанаан ахсааннаах идэлэр абырҕахтара. Онуоха эбии кытыгы сир онгой-сонгой көрбүт үөрэнээччилэрэ үгүстөрү учуутал, эмчит, инженер, суоппар, агроном үөрэхтэрин талаллара. Оччолорго кэм-кэрдии, сайдыы да онук уратылааҕа, онно хом саныыр санаа ончу суох. Эксээмэннэри туттарыы абытай куйаас күннэргэ билингэ диэри умнулубакка сүрэххэ сөнгөннөр ааспыт ааспат амтаныны миннигэстэрэ сүрдээх.

Сыта-олоро толкуйдаахтына оччолорго үөрэҕи бүтэрбиттэр талан ылыт идэлэригэр олох үсталаах-туоратыгар халыс халбарыйбакка үлэлээннэр чистээн-бочуоттан түспэтэхтэрэ. Ити эмиэ сэбиэскэй тутулга иитиллибит-такайылыбыт сүрүн бири бэлиэ буоллаҕа.

Саҥа олоххо саҥа ырыалар диэбиттии бүгүн үөрэхтэрин бүтэрбиттэр, ардыгар ол идэлэринэн үлэлээбэттэр, салгыы атын үөрэхтэргэ үөрэннэр сэмэс идэлэри баһылыллар. Кинилэри бурыйдамат, киһи көңүлэ уонна бырааба өрө тутулларынан, онуо-

– "Үөрэхтээһин" нацбырайыак – Улахан олох суолугар киирэргэ

ха эбии аныгы олохпуг тэтимэ түргэнииттэн бири сиргэ уонна бири үлэҕэ тоһоболонон хааллаха сайдыы бытаарыан сөп дириллэр.

Америка психологтара быһаартарынан киһи 5-7 сүл буола-буола сангалы үөрэнэн, идэлэнэн өссө ордук туһаны ажалар эбит. "Мин эрэ бэрпин" диир Американы өрө туппаппыт, ол гынан баран бу оруннаабын билингни чаччылар көрдөрөллөр. Манна глобализация оруолун, киһи дьайар күүһүн умнуубуон дуу.

Ситэрэн аныгы кэм вызовтарынан санаан ылыабын. Выпускниктар номнуо туох-ханнык үөрэххэ киирэллэрин быһаарыммыт буолуохтаахтар, кинилэргэ ситиһини баҕарыабын. Урут үрдүк үөрэх диир эбит буоллахпытына билигин орто анал үөрэхтэр реитиннэр аһара үрдээт. Бу – саамай сөп.

Тоҕо диэтэххэ ыччат барыта офиснай үлэһит буоллабына ким оробуочайдаан уйгуну-бийаны уһаарыабыт? Сайдыылаах арбаа дойдуга колледж үөрэхтээхтэр быраһыаннара үрдүк, кинилэр экономиканы хамсатар күүһүнэн ааттаналлар. Биһиги үөрэммит үгэспитинэн университеттан, институттан атыны улаханнык билэ сатаабыппыт, бу – хомолтолоох. Дьэ онон оройуон ыччаттара орто анал үөрэхтэри тумнугастаах тумул арыы онгостубаттара наада этэ.

Үөрэбин - аныгы ыччат көрүүтэ киэниттэн, түргэн-тарбан өйүттэн, мобильнайыттан уонна ситиһилээх буолар баҕата мунура суох улаханыттан. Билингни ыччаттар дойду араас мунукта-

рыгар үөрэнэллэр - үлэлиллэр, омок сирдэригэр атыттардыын тэбис-тэнгэ сэнэппэккэ саха омок аатын өрө тутан айа-тута сылдьалларыттан. Үөрэхтэри баһылаан араас хампаанналарга солбуллубат дьоннор, экономика-ба туһалара улахан. Арсен Томскайы, УКТ порталы, Индрайверы төрүттээбит өркөн өйдөөбү билэбит, киһи Индрайвера аан дойдуну иилии эргийдэ. Бу сахаларга эрэ буолбакка омок дойдугарын экономикаларыгар көстөр-биллэр көдүүһү онордо. Киһи патриот, маннык чулуулар өссө элбээн иһиэхтэрэ.

Оттон саха вахтовик уолаттара Чайындааба, Накыынгга хайбалтан түспэттэр, промышленность салааларыгар улахан дуоһунастаахтар да абырҕа суохтар. Онон инникибит өссө үчүгэй, үтүө түөрөх номнуо түстэ.

Выпускниктарга уонна билигин оскуолаҕа үөрэнэ сылдьааччыларга тус санаабын тиэрдэрим тобоостоох буолуо. Биһиги республикабыт сайдыыта далааһына улаханыттан Урук Илингэ эрэ буолбакка Арасыйыа үгүс субъектарыгар холобурга сылдьар. Бу бэйэни арбаны буолбатах, официальной рейтинговой киһинэр, агенстволар ажалыт чаччылар. Ким да мөккүспэт, анардас т/х - нан ыраах сири өтүллүбэт - "зона рискованной аграрной деятельности" олоробутунан. Оттон атахпыт аныгар алмаас, көмүс, ньиэп, гаас, чох халлаан сулуһунааҕар элбэх. Дьэ балары туһаҕа таһаарыыга саха ыччата көмүөл муһунуу халбаһаалы аньан кирирэхтээх. Биллэн турар, сорох ыччат институт кэнниттэн туту-

дуоһунас тутуон баҕарар. Оттон орто дойдуга оройуонан түһээт топ-менеджер, гендиректор буола охсубут бакаа суох, кыраттан саҕалаан үлэ кирилизтэрин дабаһы наада, дипломнаах да буол - оробуочайдаа, онтон учаастак маастара буол, бэйэтэ кэлэн иһиэҕэ, куйаар да көмөлөһүөҕэ.

Хамсык сабардаан тутуу салаатыгар кэли үлэһиттэр кэлиилэрэ абырҕаан турар. Онтон силлэстэнэн республикаҕа син балай да кэмгэ туттааччы наадата тирээн ылта. Салалта түргэник дьаһамытын түмүгэр, араас куурустарга олохтоохтор үөрэннэр, кыһалҕа туоратыллан турар. Ити да үрдүнэн сахалар тутууга син бири абырҕахтар, онон туттааччы идэтин баһылырга оскуолаттан, дьэ кэргэнтэн кимэн кирииллээх үлэ ирдэнэр диэтэхпинэ сыыспаппын. Инникитин хайдах күндүл буолуон тымтыктанан көрбүт суох уонна хайа мунун кэли дьоннор эрэ таас тутуулары тутуохтарай.

Урут радионы истэн, телевизоры көрөн аан дойду сонуннарын билэрбит, оттон билигин аныгы технологиялар көмөлөрүнэн сир шаарын хайа баҕарар туочукатыгар туох буоларын мүнүтэ иһигэр билэр буоллубут. Сарсын өссө сайдыахпыт, айти технологията суох олох тохтун да сөп. Оннук буолбатын туһугар технологиялары баһылаһын инники күөнгэ турарын бары өйдүүбүт. Креативнай экономика сайдыахтаах.

Бу чааһыгар, холобур, Муома тиэргэнииттэн сириэдийэн тахсы-

быт быраатты Ущницкайдары, "Майтона" хампаанньаны ааттыаха сөп. Күн бүгүн сорох оройуоннарда Айти-кубтар аһылыннылар, онон биэ акылаат түстэ.

Саҕаха түспүт сылларга Саха сиригэр тимир суол тингинээн кэлиэ дьэ түһээн эрэ ылтара чуолкай. Күн бүгүн "Саха сири" тимир суоллара" хампаанньа пуойастара Дьокуускайтан Иркутскайга, Владивостокка тийэр буоллулар, Нерюнгри, Тында о.д.а. тустарынан этэ да барылыбат. Аллара Бэстээххэ тимир суол үлэһиттэрин бэлэмниир техникум ситиһилээхтик үлэлиир, каадырдар элиби тураллар. Ити да үрдүнэн кинилэргэ наадыһы улахан, онуоха эбии саха ыччатын ахсаана санаа хоту элбэх буолбатах. Онон тимир суолга үлэлиир туһаайыны тутуһарбыт оруннаах.

Өлүөнэ Эбэни туоруур муоста хайаан да бүгүн-сарсын да буолбатар тутулуоҕа, эркин курдук эрэннээххэ. Кэнники өрүһү туоруур муосталар ахсааннара эбиллэ турар, инникитин өссө үгүс буолара чуолкай. Кэли хампаанньалар туталлар, олохтоохтор суохтар. Уларыйбат туох да суох, онон муоста тутуутун, кинини көрүүнү-истиини кэлиилэргэ эрэ соннуур табыгана суох. Бу кэскиллээх дьыаланы ылыһыахха, көрүүнү уларытыахха, өйү-санааны күүһүрдэн биэриэххэ. Билэбит ээ, саха сатаабатара суоһун, сыччах бэйэбит уларыйарбыт наада.

Оскуола үөрэнээччилэригэр, выпускниктарыгар олоххут суолун таба тайанын, дьонго-сэргэҕэ туһалаан, республика, дойду уйгунтун кыахтаахтык уһаарын диэн сырдык санаабытын тиэрдэбит.

Афанасий ИВАНОВ.

– Сонун –

Ньурбага "Туймаада" ПК ХЭО филиалын аһар кыах баар

Ньурба улуунун баһылыга А.М. Иннокентьев Дьокуускайга оробуочай командировкатын кэмигэр, от ыйын 12 күнүгэр "Туймаада" ПК ХЭОҕа сылдьан, тэрилтэ үлэтин-хамнаһын кытта билистэ. Бу Лукавин Эдуард Валерьевич дириэктэрдээх, 60-ча үлэһиттээх 2019 сылтан эт бородуксуйатын оноруунан уонна кэнсирбэлээһининэн ситиһилээхтик дьарыктанар. Кэмбинээт Хатас сибиннэ тугар комплексын уонна "Туймаада" Агрохолдинг АО кытта үлэлээр.

Алексей Михайлович "Туймаада" ПК ХЭО дириэктэрин Эдуард Валерьевичи кытта Ньурба улуунугар бу тэрилтэ филиалын аһар туһунан кэпсэтиини ытта, кэмбинээккэ туттуллар оборудованины көрдө-иһиттэ уонна үлэ процеһын кытары билистэ.

"Ньурба оройуона" МО пресс-сулууспата.

– Ньурба – мин куоратым –

Көдүүстээх бииргэ үлэлэһии

Сайынны сынналагы туһалаахтык атааран, Ньурба куорат оскуолаларын оҕолоро куорат тупсарынытыгар бэйэлэрин кылааттары киллэрэллэр.

Быйыл Ньурбатаагы уопастыбаннай территориялары сайыннары дирекцията (ДРОП) уонна Ньурбатаагы нэһилиэннэ дьарыктаах буолуу киһинэ сөбүлэһии түһэрсэннэр, уопсайа 30 оҕону 3 сезон уста үлэнэн хааччыйахтара. Манна 14-тэн 18-гар диэри саастаах оҕолор хабыллан сылдьаллар. Маннык хабааннаах үлэ хас сүл ахсын ытыллар.

Бу күннэргэ номнуо иккис хамаандаҕа 10 оҕо үлэһит-хамсы сылдьар. Күнгэ 2 чаас үлэлиир кэмнэригэр куораппыт сквердарын көрөллөр, олордоллубут сибэккилэргэ уу куталлар. Ону таһынан уулуссалары хомуйаллар, кыра өрөмүөн үлэтин онгороллор. Бу үлэ сезонун кэмигэр уопсайа 250-тан тахса куул бөх хомуйулунна. Оҕолор үлэлэрин торумнааччынан Ньурба куоратын ыччат лидердэрэ Семен Павлов уонна Наталья Данилова бири тэнгэ үлэлэһэ сылдьаллар.

Көдүүстээх бииргэ үлэлэһии түмүгэр оҕолор хамнас аахсыахтара. Манна быйыл саастарын ситэ илик оҕолору сайынны кэмгэ үлэнэн хааччыйыга куорат бүдүүтүтүтүн 300 тыһ. тахса солк. көрүллэн турар. Хамнастарын аңара "Саастарын ситэ илик 14-тэн 18-гар диэри гражданныр быстах кэмгэ үлэнэн хааччыйы" өрөспүүбүлүкэтээҕи бырагырааманан Ньурбатаагы нэһилиэннэ дьарыктаах буолуу киһини нөҥүө төлөнөр.

"Куораппыт ырааһыраарыгар, тупсаҕай көрүнгэнэригэр үлэли-хамсы сылдьар оҕолоро көрөн, холобур онгостон, олохтоохтор эмиэ тус бодону тардынан, ырааһырыыга, сааһыланыыга күүстэрин ууруохтара, дьэһэлэрин-уоттарын таһын, олодор уулуссаларын күннэтэ хомуна, көрө-истэ сылдьахтара", - диэн волонтердар салайааччылары эрэнэ бэлиэтиллэр.

"Ньурба куората" МТ информационной киһинэ.

– Стопкоронавирус –

Мобильные пункты вакцинации

8 июля впервые в нашем районе работали мобильные пункты вакцинации от COVID-19. Всего было два пункта: парк имени Ст.Васильева с 19:00 до 21:00 ч и спортивная площадка в мкр. Убяея с 17:00 до 19:00 ч.

Вакцинация производилась всем желающим от 18 лет с наличием паспорта, СНИЛСа и обязательным осмотром врача. Всего получили вакцину 44 добровольца, из них 24 в Нюрбе и 20 человек в Убяея. Если же разделить по возрастным категориям, то от 20-40 лет - 24, старше 40 лет - 20 человек.

Все получившие вакцину в этих пунктах автоматически стали участниками акции "Вакцинируемся всей семьей" и по истечению 42 дней с момента получения 1-го компонента им производится бесплатный забор на Антитела к RBD домену спайкового (S) белка SARS-CoV-2, IgG.

Все подходили осознанно и большинство из них были хорошо осведомлены о типах вакцин, даже были те, кто уже сидел и ждал на площадке. Часть из получивших

вакцину были переболевшие по истечению 6 месяцев. Люди не побоялись подойти всей семьей, подходили пожилые, взрослые и молодые, все они получили вакцину "ЭпиВакКорона".

"ЭпиВакКорона" - российская пептидная вакцина против COVID-19, разработанная Государствен-

ным научным центром вирусологии и биотехнологии "Вектор". Она не нагружает иммунитет излишне, поэтому её рекомендуют людям с хроническими заболеваниями вне стадии обострения. В инструкции перечислены особые противопоказания, такие как гиперчувствительность к гидроксиду алюминия и другим компонентам препарата, тяжелые аллергии, реакции на предыдущие введения вакцины, первичный иммунодефицит, злокачественные заболевания крови и новообразования.

Главный врач Нюрбинской ЦРБ Павлова Наталья Николаевна призывает пройти полный курс вакцинации против коронавирусной инфекции:

"Только вакцинация и коллективный иммунитет победят пандемию коронавируса. Для этого необходимо, чтобы практически все взрослое население, кроме тех, кто и имеет противопоказания, получило вакцину."

Валерия ИВАНОВА, студентка БА-ОЖ-18 СВФУ.

О ходе вакцинации против COVID-19 населения Нюрбинского района по состоянию на 13.07.2021 г.

Первым компонентом вакцинировано всего по району 5388 человек, в т.ч.: г. Нюрба - 2754 чел., с. Акана - 119 чел., с. Антоновка+ Нефтебаза - 459 чел., с. Дикимдя - 96 чел., с. Егольша - 128 чел., с. Едей - 13 чел., с. Жархан - 103 чел., с. Кангаласс - 111 чел., с. Киров - 66 чел., с. Кюндяда - 100 чел., с. Маар - 168 чел., с. Малыкай - 281 чел., с. Мальжегар - 77 чел., с. Нюрбачан - 101 чел., с. Сюля - 99 чел., с. Хаты - 69 чел., с. Хатын-Сысы - 154 чел., с.

Хорула - 161 чел., с. Чаппанда - 155 чел., с. Чкалов - 7 чел., с. Чукар - 142 чел., в том числе лица старше 65 лет - 837, лица с хроническими заболеваниями - 401, студенты старше 18 лет - 205.

Полный курс вакцинации против COVID-19 получили 4437 жителей Нюрбинского района.

Всего получили вакцины: Гам-Ковид-Вак - 3908, ЭпиВакКорона - 1230, КовиВак - 250 чел.

Дорогие жители Нюрбинского

района, вакцинация является надежным способом защиты от заражения и тяжелого течения новой коронавирусной инфекцией. Только активная вакцинация позволит нашему району быстрее сформировать коллективный иммунитет, предотвратить тяжелые последствия новой коронавирусной инфекции и снять действующие ограничительные меры.

ГБУ РС(Я) "Нюрбинская ЦРБ".

"Степан Васильев сахалартан биир чулуу уонна чабылхай уолбут буолар. Кини туһунан элбэхтик хаһыакка, радиоҕа суруйбутара, кэпсээбиттэрэ. Кырдьык иһин охсуһар уонна туруорсар киһибит этэ. Саха Автономиятын тэрийсибитэ. Дьиннээх революционер киһи, Москваттан Илин-Сибиири барабыт киһи.

Ньурбаҕа манньк киһи төрөөн-үөскээн ааспыттан биһиги Ньурбалар олус диэн киэн туттабыт. Олоҕо наһаа эриэ-дэхси буолбатах, син дьон курдук эрэй-дэри-моһоллору туораабыт киһи этэ. Ньурба улууһугар Тойон Уулаах диэн сиргэ дьадаҥы, сүөһү көрөр ыалга төрөөбүт-үөскээбит. 1915 сыллаахха куоракка учительскай семинарияҕа үөрэххэ кирибит. Кини аатынан ааттанан Ньурба 1 №-дээх оскуолата кини аатынан ааттанан турар. Ыстапаан Баһылайап аатынан оскуолаҕа үөрэнэрибиттэн олус киэн туттабын!"

Карпович Люба,
5 кылаас,
Ньурба 1 №-дээх оск.

Степан Васильев 1896 сыллаахха ахсынньыга Ньурба оройуонугар 1-кы Бордонг нэһилиэгэр Маалыкайга төрөөбүтэ. Икки сааһыгар ийэтэ өлөн, маачаа ийэҕэ иитиллибитэ. Кини 13 сааһыгар 1909 сыллаахха Маалыкай Церковно-приходской оскуолаҕа үөрэнэ кирибитэ. Степан Васильев 1917 с. партияҕа кирибитэ. Кини 1925 с. 1927 сылга дылы араас дуоһунаска салайар үлэҕэ сылдьыбыта. 1928 с. М. Аммосов, И. Бараховы уонна С. Васильев политическай буруйдааһынна түбэһиннэрэн, төрөөбүт нуруоттарын көмүскээһиннэрэ "Нуруот өстөөхтөрө" диэн ааттаммытара, хаайыллыбыттара. 1956 с. атырдьах ыйын 18 күнүгэр "Буруйа суоһунан" аабыллан, ССРС Верховнай суутунан реабилитацияламмыта, кини сырдык аата нуруотугар төннүбүтэ. Ньурба улууһун Маалыкайгагыт сылгы собуота "Степан Васильев" аатын сүкпүтэ. Ньурба куоратыгар кини аатынан пааматынньыктаах болуоссат, уулусса бааллар. Мин оскуола итинник чулуу киһи аатын сүгөрүнэн киэн туттабын! Биһиги оскуолабытыгар кини

— Степан Васильев 125 сылыгар —

"Саха нуруотун чулуу уола" - оскуола оҕолоругар өйтөн суруйууга күрэх

туһунан элбэхтэ кэпсээчилэр. Холобур, саха тылын уроугар Степан Васильев туһунан презентация көрдөрбүттэрэ. Степан Васильев Ньурбабытыгар уонна бүтүн Саха сирингэр элбэҕи онорбута. Кини курдук чулуу дьоннору биһиги билиэхтээхпит уонна убаастыахтаахпыт".

Алексеева Аэлита,
6 "а" Ньурба 1 №-дээх
"Ст. Васильев" аат. оск.

С.В. Васильев - судаарыстыбаннай уонна политическай деятель, П.А. Ойуунускай, С.К. Аммосов, И.Н. Барахов биир санаалаахтара, үлээннээхтэрэ. Кини 1896 с., ахсынньы 17 күнүгэр Бүлүү уокуругун Марха улууһугар 1 Бордонг нэһилиэгэр Тойон Уулаах диэн сиргэ күн сириг көрбүтэ. Мэнгэдьэк начаалынай церковнай-приходской оскуолатын, Ньурбатаагы икки кылаастаах училищени, Дьокуускайдаагы учууталлар семинарияларын үөрэнэн бүтэрбитэ.

Степан Васильев үрүгүнэри сойуолаһыга кыттан, сэбиэскэй былааһы олохтоонунга кылаатын киллэрситибит. Кинини биһиги революционер быһытынан билэбит. Контрреволюция саҕана Дьокуускайдаагы түрмөҕө хаайыллар онтон 1918 с., Иркутскайга утаарыллар. Онтон кини 1919 с., ахсынньытыгар тахсан баран Иркутскайдаагы партийнай түмсүү дьаһалынан Прибайкальеҕа Колчак этэрээтин тыылыгар үлэ-

лиир. Онтон 1920 с. Иркутскайга төннөн кулун тутарга Хомсомул кэккэтигэр кириэр. Салгыы Дьокуускайга кэлэн Хомсомул түмсүүтүн тэрийбитинэн барар. Кини 1920-1921 сс. Дьокуускайдаагы Хомсомул түмсүүтүн бюротун бэрэссэдээтэлинэн, онтон партияобкумуугар пропаганда уонна агитация отделын салайар. 1921-25 см. Москваҕа Я.М. Свердлов аатынан Коммунистическай университетка үөрэнэр. Үөрэҕин бүтэрээт дойдутугар норкуомунан ананан кэлэр. Эһилигэр, 1926 с. М.К. Аммосов соруудабынан Алданга көмүс хостоонунугар бэлэмнэни үлэтин быта барар".

Иванова Валерия,
5 кылаас, Ньурба 1 №-дээх
"Степан Васильевич Васильев"
аат. оск.

"Васильев Степан Васильевич - саха нуруотун революционердарыттан биридэстэрэ, Саха сирингэр, Иркутскайга сэбиэскэй былааһы олохтоонунга, бөбүргөтүүгэ элбэх сыратын биэрбит государственной общественной-политической диэйэтэл.

1896 с. ахсынньы 17 күнүгэр Ньурба улууһун 1 Бордонг нэһилиэгэр "Тойон Уулаах" диэн алааска дьадаҥы кэргэнгэ төрөөбүтэ. Кини Мэнгэдьэктээҕи церковнай-приходской оскуоланы бүтэрэн, Ньурба Куочайыгар икки кылаастаах училищени 1915 сыллаахха бүтэрбитэ уонна ити сыл күһүнүгэр Дьокуускайга учи-

тельскай семинарияҕа үөрэххэ кирибитэ. 1921 сыл сайынугар кинини Москваҕа Я.М. Свердлов аатынан Коммунистическай университетка үөрэххэ ыыппытара, түөрт сыл кэриҥэ ситиһиилээхтик үөрэнэн, 1925 сыл күһүнүгэр дойдутугар төннөн кэлэн, бастаан Рабочай-бааһынай инспекциятын норкуомунан ананар, онтон МК (б) П обкуомун хонтуруоллуур хамыһынайатын бэрэссэдээтэлинэн талыллан үлэлиир. Степаннаах аҕалара Баһылай, кэргэнэ өлбүтүн кэннэ, 16 сааһын туолбут бэрт дьадаҥы ыал Борускуо диэн кыыстарын кэргэн ылар. Кыыс үлэни-хамнаһы кыайар, ыраас туттуулаах, этгээх-сииннээх, бэрт мааны көрүгүнээх дьахтар этэ. Өйө-санаата диригэ, киэнгэ, майгыта-сигилитэ, үчүгэ-йэ, дьаһаллаабынан дьонго-сэргэҕэ биллэрэ. Борускуо кэргэни бастагы оҕолорун атаҕастаабата. Олус аһынаталыра, таптыыра. Оннооҕор хомойо санаахтара диэн төрөппүт оҕолоруттан ордук хадабалаан, көрөн-истэн олорбута диэн кэпсээлэрэ. Степан Васильев Владимир Ильич Ленин туруорбут сорукутарын толорууга, саҥа олох айыллыытыгар, олох тугула уларытар быдыаһыктаах кэмигэр, табаарыстара: Максим Аммосов, Исидор Барахов, Исидор Иванов (Барахов), Платон Ойуунускай, Степан Аржаков, Михаил Ксенофонтов (Мегежекский) курдук, этгийн-хааннын бэринэн туран үлэлэспитэ.

Степан Васильев Иркутскайга Хомсомул күбүөрүнэтээҕи бюротун ыччатынан талыллан, тыа сириг быччатын кытта үлэни сүрүннээбитэ".

Иванова Инесса,
5 кылаас,
Ньурба 1 №-дээх оск.

Улуустаагы оҕо, ыччат
библэтиэкэтин библэтиэкэрэ
Лидия Семенова бэлэмнээтэ.

— Култуура эйгэтэ —

Айылбаттан айдарыылаах, эргиччи талааннаах...

Историк, художник-этнограф, иллюстратор, РФ худуоһунньуктары союһун чилиэнэ, суруналыыс, живописец, кыраайы үөрэтээччи, Борис Васильев аатынан суруналыыстар бириэмийэлэрин лауреата, Илин культурологияҕа, историяҕа уонна географияҕа сурунаал лауреата Пестряков Иннокентий Юрьевич от ыйыгар 1962 с. Хатырык нэһилиэгэр Нам улууһугар төрөөбүтэ. Кырачаан сааһыттан эбэтин Харычыас (Харитина Кононовна Старостина) остуоруйаларын, олонхо бухатырдарын, дьиннээхтик олонор ааспыт ураты дьарыктаах дьоннору, баай атыыһыттары уустаан-ураннаан кэпсирин болҕойон истэрэ уонна истибит остуоруйалан, үһүэһүннэрин дьиннээхтик онорон көрөн кинилэри кытта биир тыыннара.

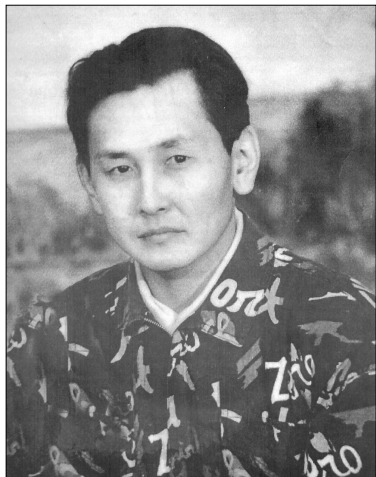
3 сааһыттан өйдөөн хаалбытын кумааһыга уруһуйдуур буолбута. Оскуолаҕа үөрэнэр сылларыгар художественнай кылааска үөрэммитэ. Биллиилээх художник Элэй Сивцев кырачаан Кешаны художник буолуоҕа диэн өтө көрбүтэ.

Уолчаан кыра эрдэбиттэн эргэ өтөхтөрү, алаастары кэрийэрин сөбүлүүрү, былургы малы-салы булан муньара. Кэлин улаатан баран барытын Хатырык түмэлгэр биэрбитэ.

1980 с. Хабаровскай куоракка култуура институтугар үөрэнэн режиссер идэтин ылбыта. Биробиджанга, Усурийскайга, Южно-Сахалинскайга худуоһунньук-оформителынан, егеринэн, балык собуотугар рабочайынан үлэлээбитэ.

Алаас ахтылбана, төрөөбүт дойду тардыыта күүстээх буолан 1990 с. дойдутугар кэлэн кулууп директорунан, Нам улууһун райсоветыгар инструкторунан үлэлээбитэ.

1991 с. Ньурба Хангалаһын кэрэ кыһын, мэлдьи күл-үөрэ сылдыар Варя Иванованы көрсөн ыал буолбуттара. Тапталлааһын сахалыы Балбаара диэн ааттыыра.

Кэргэнэ киниэхэ айар үлэтин мурата уонна дьахталлар образтарын арахсыпат өйдөбүл буолбута. Иннокентий үлэтэ кэргэнэ дьыэҕэ баар буоллаһына күстүү оргуйара. "Билигин тапталлаах кэргэним Балбаарушка баар, үлэ да баар", - диэн этэр эбит.

Сайын айы кэргэнин дойду-

тугар Хангаласка кэлэн сайылаан, дуоһуйа сынньанан бараллара. Иннокентий аймахтарын кытта сайын устата элбэх сирдэргэ - сыһыларга, өтөхтөргө сылдыра, айылҕаны кэрэхсээн көрөрө, эргэ малы-салы буллаһына оҕолуу үөрэрэ.

Биһиги түмэлбитигэр Иннокентий Пестряков икки хартыыната баар.

Тапталлаах Балбааратынан турар хартыыналарын манна Хангаласка уруһуйдаан хаалларбыта. Былыргылы сахалыы танастаах турар гына онортообут.

1993 с. уруһуйдаабыт "Уруу" диэн хартыынатын бэйэтэ оччотооҕу оскуола музейыгар аанан минээн бэлэхтээбитэ. Хартыына ыал буолуу сиэрин-туомун көрдөрөр. Күтүөт уонна кийиит дьонноро көрсүһэр түгэһинэрэ. Сүктэр кыыс мингэтин мааны сэргэҕэ байаллар. Килбик кийиит кыһыны кымыстаах чороонунан айах тутан көрсөллөр. Элбэх ылдырыка анаммыт кымыһы, сири иһиккэ кутуллубутун, мааны хотун

удьяанан баһан улахан чороонно кутаттыгырын чабар уолаттар олбоххо уруллубут кыра чороонно кутаттыыллар. Танастарыттан-сапартыттан көрдөххө уруу тэрийэччилэр орто баай дьон. Кийиит доно орус тардытынан элбэх энньэни аҕалыттар, онтуттан аҕалара астыммыт си-

рэйдээх-харахтаах.

Иннокентий Юрьевич орто дойдуга кылгастык олоһорун билбит курдук айылбаттан бэриллибит дэгиттэр талаанын араас хайысханан биир тэнник арыһан дьонугар-сэргэтигэр хаалларбыта. Олоһун устатын уруһуйдуурун туюхтан да ордорор эрээри, собо-тох киһиэхэ бэриллибэт элбэх талааннаах этэ. Хоһоон суруйара, иистэнэрэ, маһынан уһанара. Тупсабай кестүүлэх саха халандаарын, күөрчөх ытыгын, алаады ууар дьэрэкээн сыарҕаны онорон кэргэнигэр бэлэхтээбитэ.

Оҕотук сааһыттан саха олоһун, былургы культуратын интириэһиргээн библэтиэкэлэргэ, архыыпка үгүстүк сылдыра. Мунһубут матырыйаалын тус-туһунан наардаан паапкалыра. Нуучча классиктарын айымньыларын, саха бөлөһүөк суруйааччыларын А.Е. Кулаковскай, А.И. Софронов, Н.Д. Неустроев, П.А. Ойуунускай айымньыларын умсугуйан туран ааҕара, кинилэргэ сүгүрүйэрэ.

Музыканы истэрин олус үбүлүүрэ. Ордук классическай уонна джаз ордороро Г.Г. Колесов толоруугар "Ньургун Боотур" олонхону элбэхтик хатылаан истэрэ.

Айар талаана ордук күһүн уонна кыһын арыллара. Элбэхтик айылҕа сылдырын, бултуурун сөбүлүүрэ. Айылҕа араас дьэрэкээн өгүн таба көрөн хартыыналарыгар түһэрэн ылар.

Итинник эргиччи талааннаах саха ньургун уола Иннокентий Пестряков умнуллубат суолу-иһи хаалларбыта. Кини уруһуйдаан хаалларбит хартыыналар, сүүрбэччэ кинигэҕэ, араас сурунаалларга уруһуйдаабыт иллюстрациялара, олонхо геройдарын хас биридиилэрин тыыннаах курдук уруһуйдаабыта дьон болҕомтогун мэлдьи тардар, умсугутар алыптаах күүстээхтэр.

Ньурбатаагы К.Д.Уткин
аатынан нуруоттар
Добордоһууларын түмэлин
филиала В.А.Петрова аатынан
кыраайы үөрэтэр түмэл
сэбиэссэһэ Анисимова З.В.

Сылбыт анаара буола охсон, тэрилтэлэр алта ыйдаабы түмүк таһаараллар. Ньурбатаабы дьарыктаах буолуу киин салайааччыта Саха Максимовна Столярова үлэ түмүгүн билиһиннэрдэ.

- Хамсык ыарыынан сибээстээн, биһиги дистанционнай ньыманан үлэлээн кэлибит. Үлэ миэстэтин ыйыталаһааччылар "Работа в России" порталга киирэн сайабылыанналарын биэрэллэр, салгыы биһиги үлэһиттэригэр телефон нөҥүө сибээстээн үлэ булбатахтарына бирикээс таһааран пособие ананар. От ыйын 1 күнүттэн пособие ананамыт үлэтэ суохтар биһиэхэ кэлэн бэйэлэрин билгэргэтэн бирикээскэ илии баттыыр, хаттаан регистрацияланар түгэн-нэригэр ыйылыбыт чааска кэлэн барар буолуохтара. Улуустаабы оперативнай штаб быһаарытынан кэли-барыы хааччатамыт нэһиликтэр дистанционнай бэрээдэгинэн үлэлииллэр.

Алта ый түмүгүнэн 656 киһи үлэ миэстэтин көрдөөбүттэртэн дьахтара - 276, куюракка олороочу - 359, нэһиликтэртэн - 297, үлэтэ суох статусу 491 киһи ылла.

Үлэ миэстэтин ыйыталаһыттартан 251 киһи үлэ булла, олортон бастайааннай үлэ миэстэтин - 105, быстах үлэнэн 146 киһи хабылынна. Отчуоттуур кэмгэ 591 киһи регистрацияны ааспытытан, 279 киһи социальной төлөбүрүнэн туһанар (пособие) ылар. Пособие алын кээмэйин 182, мунутуур төлөбүрү 73 киһи ылла.

Сыл сабаланыабыттан Дьарыктаах буолуу киинигэр 180 үлэ миэстэтэ киирдэ, олортон судаарыстыбаннай тэрилтэлэртэн - 116, ИП, ХЭУо - 64. 116 киһини үлэ миэстэтинэн ыйыталаһытыт, 83 киһи Дьарыктаах буолуу киин нөҥүө ылла.

ГБУ СӨ "Ньурба оройуоннаабы киин балыыһа" быраас, үөрэтиригэр учуутал идэлэригэр, "В", "С" категориялаах суоппар, транспортнай сириэтибэлэри өрөмүөннээһингэ исписэлиистэр, кассир, технолог, менеджер уо.д.а. идэлэргэ вакансиялар бааллар. Үлэ көрдөөччүлэр квалификациялар, үлэбэ уопута суох буоланнар, сорох дьон үлэттэн аккаастанар түгэннэрэ баар.

- Үлэлээх буолуу -

Үлэ миэстэтинэн хааччыыы - сүрүн сорукпут

Биһиги араас бырагыраамаларынан үлэлиибит. Бүгүнгү күн туругунан бэйэ дьыалатын астан үлэлиэн бағалаах 3 киһини кытары дуогабар баттанна: полимертан онгоһуктары онорууга, вокал оскуолата (оҕо студиятыгар дьарыктааччы) уонна асуөл бородууктатын тарбаты. "Уопастыбаннай үлэ уонна үлэ миэстэтин буларга ыарырбатааччы" бырагырааманан Түмүк уонна Маалыкай нэһиликтэрин кытта биир ыйга 5 киһини территорияны ырааһырды үлэтигэр дуогабардастыбыт.

Быйыл сайын 70 оскуола оҕолорун үлэнэн хабарга 11 дуогабар онгоһулунна. Сайынгы лаабырдарга баһаатайынан, оҕуруот, сибэкки олордуну, көрүү-харайыы үлэтигэр, ырааһырдыыга, волонтерунан, орбучайынан үлэстийлэр. Манна анардаас, элбэх оҕолоох дьии кэргэннэр, эппиэ-кэбэ баар оҕолор. ПДН учуотугар турааччылар үлэ миэстэтинэн хабылыннылар.

Урукку кэмнэргэ үлэтэ суох граждандары идэни ылыыга элбэх киһини үөрэтэригэр буолаһытына, быйылгы былаан кыччаата. "В", "С" категорияга суоппарга - 9, санитар идэлэригэр үөрэттэригэр. Профорентациянан 215 киһи хабылынна, социальная адаптацияны 20 киһи ааста, уйулга өйбүлүнэн 25 киһи туһанна.

Биһиги үлэбит сүрүн көрүнүгүн дьону үлэ миэстэтинэн хааччыыы буолар. Профорентациянан үлэбэ кыбаартал аайы үлэ миэстэтигэр дьарбанка тэрийэн ытытабыт. Быйыл ыйдарынан онлайн форматтан 4 үлэ, үөрэх дьарбанкатын ытытыбыт. 200-чэ киһи үлэ вакансиятын ытытар дьарбанкага кытыннылар. Өрөспүүбүлүкэ ытытар "Траектория карьеры" икки күннээх үлэ вакансиятын дьарбанкатыгар оройуоммут 6 тэрилтэлэрэ кытытыттар, 94 киһи үлэ миэстэтин ыйыталаһыттартан 80-тан тахсата Ньурба оройуонунтан, үк-сүлэрэ үлэтэ суох эдэр ыччат кытыннылар.

Дьахталларга анаан дьарбанка тэрийэ-биппит. Дьарыктаах буолуу киин нөҥүө бэйэ дьыалатын тэриймит дьахталлар хайдах ИП буолбуттарын туһунан кэпсээбиттэрэ. Дьарбанка түмүгүнэн 7 дьахтар үлэ миэстэтинэн хабылыннылар.

Мань таһынан үлэ вакансиятын улуустаабы ыччат бэлиитикэтин управлениетыгар ытытыттыт. Дьарбанкага туугу уонна үөрэтиригэр тэрилтэлэрэ, Ньурбатаабы техникум, медколледж филиала кытытыны ытытыттар.

Аспыт сылга бырамысыланнаска үлэбэ Ленскэй Чайандатыгар газтаах сиргэ үлэлиибит буолаһтарына, быйыл Иркутскайдаабы Ковыктынской гааһы, ниэби хостуур "Газартстрой" тэрилтэтигэр үлэ миэстэтин таһаараннар дьону набуордууллар. Билингитэ биһиги өтүбүтүттэн үлэбэ барааччылар бэлэмнэр, бу нэдиэлэбэ үлэбэ ылыы биллиэхтээх.

Быйылгыттан 362 №-дээх ФС уурааҕар олобуран үлэлиибит. Үлэбэ ылааччы үлэниги бастайааннай үлэ миэстэтинэн хааччыыыга "Работа в России" порталга киирэн регистрацияны ааһан, үлэ миэстэтин булан биэриэхтээхтэр. Соцстрахование фондата үлэ биэрээччигэ быстах кэмгэ төлөбүрү төлүүрүгэр субсидия көрөр. Билингитэ соцстрахование фондата элбэх докумуону ирдииринэн докумуон хомуйуугар ыарахаттары көрсөллөр. 131 тэрилтэлэргэ иһитиннэриилэри, семинардары ытытыттыт эрээри, үлэ мөлтөхтүк барар.

Биһиги "Демография" федеральной бырайыагынан үлэлээн кэлибит, манна кэккэ уларыыылар киирдилэр. "Центр опережающее обучение", ХИФУ үөрэх заведениеларын кытары СӨ судаарыстыбаннай Дьарыктаах буолуу кэммитэ дуогабардан Ньурбатаабы дьарыктаах буолуу киин приоритетнай дуоһунастарга үлэтэ суох дьоммутун үөрэттэригэр сорук турар. Биэн-

сийэбэ барыан иининээбэ, биитэр биэнсийэ саастаахтары, оҕолорун көрөн олоорор ийэлэри, үлэ көрдүүр дьон бу бырагыраамага хабылан, "Работа в России" порталга киирэн регистрацияланан үөрэниэхтэрин сөп. Бу үөрэх заведениеларыгар үөрэммитэр үлэ миэстэтинэн хааччылыахтаахтар.

Формальной суох дьону дьарыктыыр тэрилтэлэри кытары үлэбэ сыһаннаан улуус баһылыгын дьаһала тахсыбыта. Дьаһала олобуран хамыһыһа тэриллибитэ, былаан ылылыбыта. Хамыһыһа икки мунһаба ытытылланна. Үлэ миэстэтин биэрээччи үлэнигигэр кыра хамнаһы төлүүр, дуогабары түһэрибэтэх б тэрилтэ дьыалата көрүлүннэ.

Орбучай миэстэлэрин квоталаһынна улуус баһылыгын дьаһала тахсыбыта, анал хамыһыһа тэриллибитэ. Социальной көмүскөлгө наалдыар: доруобууларын хааччатаах, сокуоннай саастарын туола илик оҕолор, хаайыттан босхолонон кэлбит дьоннор бу категорияга киирэллэр. 35-тэн үөһэ үлэнигэр дээх буолаһына, квотанан хабан дьону үлэлэтиэхтээх.

Улуустаабы социальной харалта управлениетын кытары ыкса сибээстээхтик үлэлэһибит. Үлэ көрдөөччү, үөрэбинэн стажировкага барар буолаһына, биһиги сайаапкабытын көрөн СӨ судаарыстыбаннай Дьарыктаах буолуу кэммитэ үөрэттэрэ ытытар, үөрэммитэр үлэ миэстэтинэн хабылыахтаахтар.

Инникитин көрүлүбүт бырагыраамаларынан тэрилтэлэри кытары бииргэ үлэлэһи, ылылыбыт былааны толорууга сорук турар. Олох иннин диэки баран иһэр, улууска баар тэрилтэлэр сана араас бырагыраамаларга кыттан үлэлэһэн иһэхтээхтэр, - диэн Саха Максимовна түмүктээтэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

- Биир дойдулаахтарбыт кыраныысса таһыгар -

Саха кыыһа Дубайга олохсуйан үлэлиир

Оксана Степанова Дубай куюракка олохсуйан олорбута быйыл төрдүс сыла. Бу сайын төрөөбүт дойдутугар сынныана кэлбит бириэмэтигэр куйаар ситимин нөҥүө билсэн, аҕыйах боппуруостарга эппиэтиригэр көрдөспүтүр улгумнук сөбүлэспитэ.

Оксана Ньурба Антоновкатыттан төрүттээх. 2001 сыллааха Антоновка орто оскуолатын бүтэрэн, Саха государственной педколледжа английскай тыл салаатыгар үөрэбин кэнниттэн, пед-академияга үөрэнэ киирэр. Үөрэбин бүтэрэн Ньурбачаан орто оскуолатыгар үс сыл учууталынан үлэлиир. Учуутал идэтэ кини анала буолбатабын өйдөөн салгыы үөрэнэргэ сананар. Үп-экономика институтугар үөрэнэ киирэр. Үөрэбин бүтэрэн оройуоннар икки ардыларынаабы федеральной налоговой сулуусапа инспекторынан биэс сыл үлэлиир.

2015 сыллааха АХШ-гар Нью-Йоркка сынныана кэлэн баран санаата улларыан кэлэр, элбэби билиэн-көрүүн баҕарара күүһүрэр. Ол кэмгэ Эмиратка олохсуйан олорон үлэлиир дьүөгэтэ ол дойду олобун кэпсиир, олоруохха сөбүн туһунан этэр. Бу кэнниттэн Оксана интернет ситим нөҥүө Холбоһуктаах Арабскай Эмират дойдутун интэриэһигрэн үөрэтэр. Өйүн-санаатын

сүүс кыраадыс улартан бэйэтин барарга бэлэмниир, сыал онгостон үп-харчы мунһунар. Төрөппүтэригэр атын дойдуга барарын туһунан иһитиннэрэр. Биир ыйга атын дойдуга тахсарга көңүл ылан, уопуска ылан барар.

Салгыы Оксана Афанасьевна бэйэтин билиһиннэрин ааҕааччыларга анаан кэпсиир:

- Мин Раиса Михайловна, Афанасий Васильевич Степановтар биэс оҕолоох дьии кэргэнгэ ортоку оҕо буолабын. Ийэм Раиса Михайловна өр кэмгэ оройуоннаабы киин аптекага сэбиэдисс-ийнэн үлэлэбитэ, билигин Ньурба 2 №-дээх оскуолатыгар үлэлиир. Аҕам Афанасий Васильевич Ньурбатаабы тутар-тангар тириэскэ туттааччынан үлэлэбитэ, билигин сынныаланна олоор.

Ньурбага үлэлиир кэммэр бэйэбэр сана сүүрээни киллэрэр сыалтан, атын дойду олобун билсээри Эмиратка барбытым. 2016 сылга сэттинни ыйга барыаһыттан күн бүгүнүгэр диэри олохсуйан олоорбун. Дубай мусульманнар олоор дойдулара. Биэс уон сыл иһигэр кумах куйаартан аан дойдуга биир саамай баай дойдуга

кубулуйан, бэйэтин имиджин үрдэттэ. Дубай - аныгылы архитектурай тутуулардаах, кыахтаах, бэйэгэ амбициялаах, куттала суох, олус кыраһабай дойду. Манна олохсуйан олоорго олус табыгастаах. ХАЭ 9 мөлүйүөн

олохтоохторуттан 3-4 мөлүйүөнэ кэлиилэр. Тас дойдуттан омуқ исписэлиистэри үлэбэ ылыы быстах болдохтоох буолан, киирин-тахсыы элбэх. Манна харчы единицата дирхам, бүгүнү күнгэ 1 дирхам 20 солкуобайга тэннэр.

Мин чааһынай авиационнай хампааннаага sales manager - атыыга менеджеринэн үлэлэбим төрдүс сылыгар барда. Биһиги үлэбит сүрүнэ авиацияга сыһаннаах саппаас чаастары атылааһын буолар. Самолеттары уонна вертолеттары өрөмүөннээһингэ өнгө оноробут. Дубайга резидент буоларым быһыытын хас үс сыл иһигэр үлэ көңүлэ уһатылар.

Үлэ күнэ нэдиэлэбэ биэс, а.э. өрөбүлтэн чэппиэргэ диэри үлэ күнэ, Арасыйага курдук үһүн өрөбүллэр (каникул) көрүлүбэт. Сылга биридэ муус устар 24 күнүттэн ыам ыйын 23-гэр диэри Сибэтиэй рамадан ыйыгар пуоһу тутуһаллар, ый бүтүүтэ бырааһыннык тэрийэллэр.

Иллэн кэммэр сатыы хааман хайага дабайынан (хайкинг), эриччилэр саалаа дьарыктанан. Атын сири-дойдуну көрөрбүн сөбүлүүбүн.

Билигин биһиги глобальной сайдыылаах уонна интэриэһинэй олоххо олоорбут, олох биридэ бэриллэринэн эдэр ыччат ону туһаныахтаах, бэйэтин сайыннарыахтаах. Мин билэрбинэн Саха сириттэн үс саха кыргытара Дубайга олохсуйан олоорлор. Ньурбаттан Акулина нефтянай хампааннаага 2-3-с сылын үлэлиир. Инникитин мин манна олохсуйар санаа суох, оччотооһу кэм көрдөрөн иһиэ.

Түөрт аһаар сыл буолан баран, быйыл сайын дойдубар уопускага сынныана кэлиим. Ол иннинэ 2020 сыллааха кыһын үгэннээн турар кэмигэр кэлэ сылдыбытым. Дубайга мэдлэ сайын буолан, дойдум кыһынын, сааһын, сайыннын, күһүнүн уонна сааһы төрүт аспын суохтуур эбиппин.

Сахам сири олохтоохторугар, биир дойдулаахтарбар доруобууаны, күүстээх санаалаах, инникигэ эрэллээх, дьулуурдаах, табылылаах буолалларыгар, ыра санаалара туолларыгар баҕарабын.

Антонина СЕМЁНОВА.

– Оџо сайынгы сынньалана –

Агрооскуола түбүк үөһүгэр

Өрөспүүбүлүкэбэ аҕыйах сыллаахха диэри 100 агро-хайысхалаах оскуолалар бааллара, билигин да ол сыһыпара улаханлык уларыйбатах буолуохтаах.

Өйдүүрбүт курдук СӨ Ил Дархана Айсен Николаев соторутаабыта бу ыгтыллыбыт кизг ыгырылыах мунньахха өрөспүүбүлүкэбэ тыа хаһаайыстыбатын туруга арыый бөбүргөөбүтүн этэн турардаах. Ол гынан баран манан уоскууан хаалыны кини чүгүйүүгэ тэннээн сыһанан аахпытта уонна сайдыы туһаайытыгын тутуһарга сыйал-сорук туруорбута. Кырдыга да, "бэйэм ычабар-ыырбар сөп буоллум" дээн быар куустан олон хааллаах таскынан атыттар ойон-буурдаан ааһаннар сага биэтэккэ табыстахтарына кыһыйан кэтэби тарбаны ыраахтан кэлбэт. Онон үрдэлтэн үрдэли ыллаахха эрэ сайдыы салаалар.

Оруобуна бу курдук уот харааха өйдүүр Ньурбачаан агрооскуолатын дириэктэрин производство чааһыгар солбуйааччы Л.С.Николаеваны кытта көрсөн кэспэпитим хайаан да ааҕааччы болҕомтотун тардыаҕа.

Баллайар барыс туһугар буолбатах

– Людмила Семеновна, үгэс агрооскуолалар сылгы-ынах иштэлэр, онтуларынаны аныгы кэм ирдэбилэни эбии үп-харчы киллэринэн оскуоалара ой-бото олоор. Сорох хоту сирдэрэ оҕолор балыктаан, түүлээҕи таҕастаан-тигэн урбаан эйгэтигэр киирэлэр. Эһиги оройуонга соботоха коза иштэр оскуоланан биллэбит уонна көстөөх сирини эргийбэккэ быһаччы ыйытыам: бу дьарык тоһо үбү-харчыны киллэрий уонна тоһо кэскиллээбит?

– Аҕаардасты харчыга эрэ

хараҕы хатаатахха дьыала саарбах буолар, онуоха эбии агрооскуола сүүрүн сыала оҕолорго тыа сирин кэрэхсбиллээх онгорорго үөрэтии-иити буоллаҕа. Сылгы-сүөһү иитиитэ өйдөнөр, оттон сыччах ол эргимтэ иһигэр сылдыыи билигини кэмнэ тутуах. Бэйэн да билэбин – кини уобаластарга үөрэнээчилэр мүүттээх ыгырыа, коза, бараан, кус-хаас иитиитинэн дьарыктаналлар, үөгүлүүр үптэммэтэллэр да добуоччу дохуоту киллэринэллэр. Түөрт сыллааҕыта оройуон баһылыга Алексей Иннокентьевка, кини солбуйааччыта Артур Яковлев коза иитиитин боппуруоһунан кэпсэтии ыппытыт. Дьолго, кинилэр өйбүл оноруохпут, кытаатын диэбиттэрэ уонна куонкурса кыттан ол бырайыакпыт улуу баһылыгын граныгар тиксидит. Иннэ гынан оборудованиелары атыластытыт, өскө мангай 4 эрэ козалаах буоллахпытна билигин отуттан тахсалар.

Оройуон үбүлээһининэн көрүөх бэтэрэтигэр козалар турар хотоннорун "Кировстрой" ХЭТ тутан дьэндэттэ, онон бийыл ол хаамаар баайдар конвектордаах сылаас, ып-ыраас хотонго кыстаан абыраннылар. Кэнники Намтан, Дьокуускайтан эбии аҕалыстытыт. 17 матка козалар, 2 Амматтан кэлбит уол оҕо одунаастара төрүүбү элбэтэ сылдылар. Инникитин хотону кэнэтэри толкуйдуубут, тоҕо диэтэххэ сыллата эбиллэн иһиэхтэрэ турдаҕа.

Производственной үөрэхтээһин маастардара Марианна Ивановна Андреева, Эльвира Владимировна Николаева орто уонна үрдүкү кылаастар оҕолорунун

илиилэрин араарбакка үлэлээннэр козалар туруктаа үчүгэй, үүт ыама да куһаҕана суох: 1-1,5 литэрэни биир ийэ биэрэр. Бастааһаннай атылаһааччылардаахпыт, аны туран быраах онорбупут былдыаһык. Үүт диетическэй, кини доруобуйаны чөлүгэр түһэриигэ микроэлементтэрэ элбэбинэн олус табыгастаах.

Козалары ыаһын доильнай аппаратаан, бу күннэргэ сүүрэн-көтөн үүтү пастеризациялаһынна үлэлэниэхпит, ванна баар, техрегламент тутуһулуохтаах. Көрөрүг курдук сайын козалар сетка иһигэр сылдан аһыыллар, олус экономнай аһылыктаахтар: оту-сэбирдэби, кыра эбиэни о.д.а. сииллэр.

Коза ииттэн үп-харчы угут дьыл ардабыны суккуруур диэбэпит. Ол да үрдүнэн хаһаайыстыбабытын өссө кэнэтиэхпит, төбө ахсаанын элбэтэн оройуонна коза пиэрмэлээх тирэх хаһа-

йыстыба буолар соруктаахпыт. Омуна суох эттэххэ билигин атын улуустар тахсаннар козата атылаан дииллэр, оттон бэйэбит Ньурбачааныттан ыйытааччы олус элбэх.

Хаһыаттан биллэххэ, Акана Чкалов диэн кып-кыра учаастагар саха сүөһүлэрэ кэлэннэр этэннэ кыстааннар сүүстэн тахса буолтар. Умнулла сыспыт түбүбэ иккис тыын угуллан үлэ-хамнас үрүлүйбүт, нэһилиэннэ сэргэхсийбит, дьон өссө кэлиэ турдаҕа. Билигин үөрэх этэринэн экосистема чөл уонна туруктаах буолуутугар биоразнообразия ороолун тоһоҕолоон бэлэтиир. Мин санаабар, оройуон салалтата сөптөөх хайысханы тутуспута инникитэ өссө кэскиллээх.

Аныгы үйбэ наукага суох харыс сыбарыйылыыт, оттон Россияга Наука сыла. Урут да биһиги үөрэнээчилэрбит улуус, регион таһыгар араас конферен-

цияларга, "Чугуновской" ааҕыларга көхтөөхтүк кыттан ситиһиилэнэллэрэ. Быйылгы үөрэх дьылыттан Агротехнологической университеттын үлэбитигэр си-бээс олохтонно, ректор э.т. К.К.Кривошапкин сүбэтэ-амата элбэх, сыһаа научнай сайлаааччылар тустарынан толкуйдуохпут. Тус бэйэм кэтээн көрүүбүнэн биһиги оҕолорбут сорохторо инникилэрин тыа хаһаайыстыбатын кытта ситимнииллэр, үөрүөм иһин кинилэр ахсааннара аҕыйаҕа суох. Онон педкэлэтиип, оҕолор уонна төрөппүттэр санаабыт бөбөх – агрооскуолалар наадалар, кинилэр туһалаахтар уонна кэскиллээхтэр.

Обуруот үүнүүтэ үөрдэр

Ньурбачаан оскуолатыгар оҕолор кыстааҕы аһылыктарын самаан сайынга обуруокка тири-тэ үлэлээн хаһааналлара үгэс буолбут. Ол курдук бу сайын да хортуска, хаппыыста, моркуоп, сүбүөкүлэ омоннаатаахха, куоталаспытты үүнэ тураллар. Теплицаларга да "картина маслом". Ити быһыгар уоллаах-кыыс индюктарга, Африккаттан удыурдаах цесаркаҕа эмиэ болҕомтолорун уураллар. Людмила Семеновна этэринэн кинилэри иити сыһаа үөрэтиллибэ, биоразнообразия оҕолор интэриэстэрин-мотивацияларын күүһүрдэн биэрэр.

Соторуан Ньурбачааннар иитэр уопуттара Майа оскуолатын үөрэтэр пособиетыгар анал гланан тахсан сүргэбит өссө көтөбүллүбүө. Онон сонун сүүрэни киллэрбит олохтоох агрооскуола рейтингэ өссө үрдэтин (билигин 26 позиция) үлэтин түмүгэ өрөспүүбүлүкэбэ дор-бонноохтук иһилиннин диэбит.

Афанасий ИВАНОВ.

Өр сылларга оскуолаҕа үлэлэ-бит буоламын сайын оҕолорго араас хайысхалаах лааҕырдары тэрийэн үөрүүлээх түбүккэ сылдыарбыт. Ону баара хамсык хааччактыыр миэрэлэриттэн тутулан былырын лааҕырдар үлэлээбэтхтэрэ. Оҕолор да, төрөппүттэр да сайынгы сынньаланы олус суохтаабыттар, Зооп платформа төһөтүн ди иһин дьиннээх алтыһыны солбуйат.

К.Д.Уткин аатынан Марха орто оскуолатыгар саас, хамсык статистикатын кэтээн-үөрэтэн баран, педколлектив бары санитарнай ирдэбиллэри тутуһан туран оҕо сайынгы лааҕырын тэрийэргэ быһаарыммыта. Дириэктэр В.Н.Иннокентьев, завучтар М.И. Григорьева, В.А.Степанова учууталлардын сүбэлэһэн бараннар оҕолору доруобуйа, эт-хаан өтүнүн чэбдигирдэр лааҕыры аһарга диэн үөрэх управлениетыгар тахсыбыттар. Онон сылтан ордук үөрэнээчилэр удаленкаҕа олордуптар, сүүрүү-көтүү суох буолан оҕолор иммунитеттара мөлтүүн сөп диэн төрүөт буолта. Үөрэх оройуоннааҕы салаата оскуоланы өйдөөн-өйөөн лааҕыры икки сезонга аһарга көнүл биэртэ, үбүлээһин көрүлүбүтэ.

Иннэ гынан бэс ыйын 5 күнүттэн 25-кэ диэри оҕолору спортивной чэбдигирдэр "Палитра" диэн ааттаах лааҕыр үөрүүлээхтик аһыллыбыта. Кыһыны быһа дьы-бэ хаайтаран кэриэтэ олон үөрэммит оҕолор, кинилэр төрөппүттэрэ социальнай ситимнэргэ үөрүлэрин үлэстиилэрэ. Ватсап группаларга, инстаграмна оҕолор дьарыктара күнүн тахсарын кэтэһии бөгө буолтара, лайк туох да аһара элбэ-биттэн үлэһиттэр үлэлиир санаалара өссө күүһүртэ.

Мангайгы сезон сайлаааччыта иитэр үлэбэ дириэктэри солбуйааччы Мария Ильинична кэпсээтэ:

– Биһиэхэ 25 оҕону 3 учуутал олус интэриһинэйдик дьарыктаатылар, сарсыарда 9-тан 6-ҕа диэри күн солото суох сырыттылар. Үөрэнээчилэр тренердэри-

Көхтөөх, көрдөөх, туһалаах

"Палитралар".

"Подсолнухтар".

нэн П.А.Додохов, А.Н.Афанасьев эпшиэтинэстээхтик үлэлээннэр хайбалга сырыттылар. Күн айы оҕолор термометрияны аһаллар, антисептиктары тутталлар, оттон лааҕырга кириэхтэрин иннигэр олохтоох балыһаҕа көрдөрүнөн көнүл ылтара. Сынньанар дьэни обрабаткалаһын кытаанар ирдэ-биллэрин тутуспуппут, онон оҕолор этэннэ сырыттылар. Повар Александра Ким күннэ 3-тэ оҕолору минньигэс, тотоюу аһылы-гынан куйааны куйаас диэбэккэ араас бүлүүдэлэринэн аһатта, фруктаны сиэннэр кыһын битэ-миининэн итиэхтэрэ суоҕа. Иитээчилэр ити күннэргэ оҕолору спорт саалаҕа дьарыктаатылар, күрэхтэһиилэр бөбө буоллулар, спорт национальнай көрүн-нэрин да умнубатылар. Сезон устата үлэһиттэр үчүгэй көрүүлэри-нэн-истиилэринэн оҕолор үгээр-дээбэтилэр, оттон оскуола мед-үлэһитэ Н.М.Семенова доруобуйа туругун кыраҕытык кэтээтэ. Лаа-ҕыр сабыллыыта онно сылдыбыт оҕолор кыратык санаарбаан ылтара, өссө да сылдыһахтарын баҕаран. Ол аата биһиги лааҕырбыт этэннэ табыллан үчүгэйдик үлэ-лээбит.

"Ай - тут" этэрээт.

Иккис сезон сайлаааччыта ма-тематика учуутала Анастасия Андриановна манньк санаатын үлэ-һиннэ:

– Чэбдигирдэр лааҕырбыт 60 оҕолоох, 3 этэрээттээх. Холобур "Палитра" этэрээт ойуулуур ис-кусствоҕа сыһаннаах. Урут Мар-ха оскуолатыгар художественнай кылаастар олус үчүгэйдик үлэ-лээбиттэрэ, билигин да ол үгэс салҕанар. үөрэнээчилэр уруһуй-

дуулар, субу "Манчаары оон-нууутугар" кытар Таркаайыларга бэйэлэрин уруһуйдарын ытан-нар спортсменнар махтаналлара улахан. Биһиги кыттааччыларбыт оҕолор өйбүллэриттэн кыайы-ны ситиһиэхтэрэ дьэн эрэнэбит. Сотору аны виртуальной музей-дарга ыалдьыттыахпыт, оҕо кыра эрдэбиттэн кэрэ кестүүгэ иити-лиэхтээх уонна үһүйүлүлүохтаах.

"Подсолнухтар" оскуола оҕу-

рутугар хортусканы көрөллөр, сибэккилэри бөбөйдииллэр. "Ай - тут" этэрээт уус буолуунан дьарыктанар, оҕолор выжиганиен-нан, лепканан, папье-машенан о.д.а. дьарыктаналлар. Иитээчи-лэринэн психолог Л.В.Аммосова, М.В.Мостахова, Н.В.Матросова, оттон этэрээт баһаайдарынан Е.М.Никифорова, М.Ю.Егорова, М.М.Анохина табыллан туран үлэлиилэр. Минньигэс аһынан Г.К.Николаева оҕолору күндү-лүүр, оттон Надежда Семенова "День здоровья" ыһара сэргэннэ, пандемия кэмизгэр гигиенаны кы-таанаттык тутуһууну оҕолор бэр-кэ өйдөөтүлэр.

Лааҕырга буолбут "Дыгын ооннуулар", "Уһун суһуох" о.д.а. тута инстаграмна киирэллэр, төрөппүттэр үөрүүлэр улахан. Үһүс сезон да баара буоллар лааҕырбыт интэриһинэй олобуттан кэлиэн баалаахтар элбэхтэр.

Үөрэх управлениета оҕо сай-йынгы сынньаланын Мархаҕа тэрийбитигэр олохтоох оскуола кэлэтиибэ, үөрэнээчилэр уонна төрөппүттэр махтаналлар.

Елизавета АЛЕКСЕЕВА, пед.үлэ бэтэрээнэ, Хатын-Сыһы.

Эбэрдэ кэс тылларын эттилер Октябрьскэй нэһилиэк Аба баһылыга Корьякин Семен Александрович, Антоновка оскуолатын бүтэрбит кыһыл көмүс медалистар ааттарыттан "Яннамед" дьыэ кэргэн медицинскэй клиника салайааччыта Светлана Яновна Яковлева, Антоновка оскуолатын кыраайы үөрэтэр түмэлин салайааччыта Захарова Прасковья Михайловна, Антоновка оскуолатын иитэр-үөрэтэр үлэбэ дириэктэри солбуйааччы Иванова Елена Афанасьевна, олуку уурбут алын сүхүөх учуутала Тихонова Наталия Николаевна, кылааһын салайааччыта Гаврильева Феодосия Сте-

пановна уонна сүүрэн-көтөн үлэспит предметник учуутала Тимофеева Светлана Михайловна. Ону кытта Светлана Яновна көбүлээһининэн фонд золотых медалистов тэриллибитин туһунан уонна дьулуурдарын туһунан 19 оҕо үрдүк үөрэхтэрин туйгунуку бүтэрэн араас хайысхаларга ситиһилээхтик үлэһии-үөрэнэ сылдьалларын кэпсээтэ. Бастакы медалистарыт Иванова (Иннокентьева) Марианна Михайловна уонна Копылова Анна Николаевна 1977 сыллаахха бүтэрбиттэр. Марианна Михайловна Хабаровскэй пед.институт филфак салаатын туйгунуку бүтэ-

- Үөрэҕири сыла -

Антоновка медалиһа

От ыйын 4 күнүгэр Николай Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолатын 20 кыһыл мэтээлинэн бүтэрбит Николаева Аняба Анал бириэмийэтин үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарылынна. Үгэскэ кирибит саас буолар Анал бириэмийэлэр күннэригэр Степа Герасимов аатынан естественнай хайысхаба үрдүк ситиһилэрин иһин уонна аймактарын анал бириэмийэлэрин лауреата буолбута. Үгэс Анал бириэмийэнэн Аняба медалистар бастакы туһу суруктарын ыла.

рэн төрөөбүт оскуолатыгар үлэлээн Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэбин туйгуна, "Учууталлар учууталлара" аат хаһаайката, Саха сирин оскуолаларын үгүлээх учуутала, Арасыйыа үөрэҕириин Тинн Бочуотунай үлэһитэ у.д.а. Анна Николаевна Хабаровскэй политехнической институту бүтэрэн Бюро технической инвентаризации үлэлээн салайааччыга тийэ үүнэн, Росреестр, Бырабыстыбыа, Хабаровскэй кыраай губернаторун Махтал суруктарын, Бочуотунай грамоталарын ылбыта. Семен Александрович ол быһыыгар Антоновкатын төрүттээх Ньурбаба, Дьокуускайга Егоров Станислав Карлович (АГИКИ), Корьякина Александра Семеновна (А.Н. Чусовской аатынан НТЛ), Муксунова Уйгуна Васильевна (НТЛ), Николаева Ева Германовна (В.П. Ларионов аатынан ФТЛ), Яковлева

Светлана Яковлевна (Саха гимназията) кыһыл мэтээлинэн бүтэрбиттэрин туһунан абынна. Кылгастык билиһиннэрэр буоллахха, Антоновка орто оскуолатын Анал бириэмийэтэ 1992 сыллаахха Саввинов Дмитрий Дмитриевич, Ньурбаттан төрүттээх улахан учуонайбыт бастакы үс бириэмийэни - "Наука эрэлэ" уолун Максим Саввинов аатынан Степа Герасимовка, Вероника Чумпурова уонна бастакы учууталын Рожин Н.Ф. аатын үйэтитэн - Николаева Мария Герасимовна туттарыта оскуолабыт 80 сылыгар, онтон 1997 сыллаахха 85 сылыгар. 1999 сылтан ол сабана баһылыктаан олорбут Самсонов Семен Иванович көбүлээһининэн Антоновкаба убаастанар ыаллар оҕолорун кэпсэтэн, дьоммутун үйэтитиэххэ дьон сыл аайы ситиһилээх үөрэнээччилэргэ, үлэһиттэргэ туттарыллар буолбута номнуо

29 сыл ааһа охсубут. Ол тухары 700 тахса оҕо, үлэһит дьон Анал бириэмийэ туһунан эбит. Эһиилгэ үбүлүйдээх сылы көрсө Антоновкабыт оскуолатын кыһыл уонна үрүн мэтээлинэн бүтэрбит үөрэнээччилэрбит ахтылары хомуйан, кимнээххэ анаммыт анал бириэмийэлэр бэрриллэллэрин туһунан сэлэргээн туран кинигэ бэлэмнэнэн тахса күүттүллэр. Антоновка орто оскуолатын кыһыл мэтээлинэн бүтэрбит үөрэнээччилэрбитигэр махталбытын биллэрбит уонна тиһигин быспакка Анал бириэмийэ мэтээл ылбыт оҕолорго бэрриллэ туруоба. Түмүкпэр эттэхпинэ, быйылгы үөрэх дьылыгар барыта 52 анал бириэмийэ туттарылынна. Туяра ФОКИНА, оскуола "Сырдык" пресс-кинин салайааччыта.

- Редакция почтата -

Киһи-хара буолуу түөрэбэ түстэниитэ

От үлэтэ саха омук дьобура, талаана тахсыбыт төрүт дьарыга буолар. От-мас сыта дьыргыйан, отчут киһи сүрэбин-быарын ортотунан кириэрэ үчүгэйин! Айылгальын алтыһан, дьүөрэлэһэн, дьинг олоххо тирэҕирэн сахалы сайдыы эйгэтэ кэҥири, олоххо уонна айылгала тыыннаах сибээс олохтонор. Өбүгэлэрбит оҕолорун кыра саастарыттан баһыһынара сылдьан, үлэ араас ньымаларыгар үөрэтэллэрэ, олох олоһор үөрүйэхтэргэ уһуйаллара.

Тоҕус уоллаах, тоҕус кыстаах улуу булчут, мындыр өйдөөх Тооппоор оҕонньор сиэнэ Мандарова Елена Гаврильевна удуорун утумунан өбүгэлэриттэн өй-саана бэриһиннэрэн, эт-хаан хабан, ханнык да үлэттэн толлубат, сатабыллаах үлэһитинэн Ньурбачаан нэһилиэгэр дьон-сэргэ ытыктабылын ылбыта. Кини ис дуһанынан сөбүлээбит үлэтинэн отчут идэтэ буолар, өрөспүүбүлүкэбэ биллибит, аатырбыт отчут.

Саха бастакы поэтессата Варя Потапова, эмиз, Тооппоор оҕонньор удуорун сыдыана, аҕата Мороох Ньукулай сорсуннаах сонордубут, байанайдаах булчут этэ. В. Потапова хоһоонноругар отчут-масчыт хаан-уруу аймактарын истинник, иһирэхтик хоһуйбута, кинилэргэ Таптап, Махтал тылларын эппитэ. Олоххо көрсөр ыраахан түгэннэригэр күөс-көмө, өй-бул буолалларын, кутун-сурун күүһүрдэллэрин бэлиэтэбитэ.

Елена Гаврильевна Мандарова, Варвара Николаевна Потапова Ньурба оройуонугар, Ньурбачаан нэһилиэгэр, кыталыктар үгүкүүлүү "Үгүкүүлүү" түбэттигэр күн сирин көрбүттэрэ, мүүттээх салгыһынан дуһуһа тыыммыттар. Үчүгэй сиргэ-уокка үтүө дьон төрүүллэр дииллэрэ оруннаах.

1961 сылга мин бэһис кылааһы бүтэрбитим. От үлэтигэр ат сизтээччи дьон быдыһыктаах солону кытаанах сүүмүрдээһини ааһан ылбытым. Отчолорго Ыраах Убайан учаастагар окко көлө-илии звенотун Ньурбачаан отделениетын төһүү үлэһитэ Дьыгын Попов салайара. Кини ат сизтээччи үлэтигэр бадалаах үс уолу кэтэспиттэн тардылаан, сүһүөхпүтүн хамсатан холоон көрбүтэ. Бу Сизиньэ кэтэбэ кытаанах, сүһүөбэ хамсаабат эбит дьин миһин талбыта. Оҕо сааһым биэр үөрүүлээх түгэнэ ол этэ. "Тустуунан дьарыктан, биһигини кытта окко сүрүбүлээбэккэ үлэ-лээтэххинэ күүһүрүөн, тэннээхтэрин тустан кыайар буолуон", - дьин алгыс тылынэн сүбэлээбитэ. Онон көңүл тустуунан дьарыктаньым от үлэтигэр, Дьыгын Попов алгыһыттан сафаламмыта. Ону кылааһы бүтэрбит сылбар Ньурбачаан ыһабар хапсаҕайга бастаан мүнэ бириһи ылбытым. Махталбын биллэрэн, мүнэбин

дьоһун киһиэхэ Дьыгын Поповка туттарыбытым, онно үөрбүтүн билигин да умнубаппыш.

1962 сылтан звено салайааччытынан Елена Гаврильевна Мандарова анаммыта. Ыраах Убайан оҕолоро от үлэтигэр күргүмүнэн кыттыбыт сафаламмыта. Ат сизтээччигэр сафалаан, ат кыраабылынан от мустарааччы, оҕустарааччы, 8-9 кылаастарга кыдамаһыт үрдүк аатын ыларбыт. 1964 сылтан силбэһэр сыарҕалаах (стогавоз) тракторынан от кэбиһэр буолбуппун. Ат көлөнөн кэбиһэрдээбэр тракторынан олус таһаарылаахтык үлэлээбиппит. Кыргыттарбыт бугул түгэбэ харбыллара, ат кыраабылынан от мустараллара. Ыччат звенотун аатын ылбыппыт. Варя Потапова, Зоя Михайлова, Люба Алексеева, Лана Дорофеева, Люция Шадринна, Роза Семенова ханнык да үлэттэн толлубатара, олус көхтөөхтөрө. 15 саастаах Люба Алексеева эдэһийинин Елена Мандарованын ат охсор массынатынан (косилканан) кип-кизон хадьымалы ып-ыраастык оҕустараллара. Сайынгы өнүрүк куйааска икки аты охсорго (косилкаба) көлүйөн, бостууктаан үлэлээбит кыыс оҕо Саха сиригэр ахсааннаах буолуохтаах. Люба собуруу үрдүк үөрэххэ үөрэнэн, туттааччы идэтин баһылаабыта, бочуоттаах сынныаланга тахсар диэри дьаныардаахтык тутуу инженеринэн үлэлээбитэ, дьон ытыктабылын, билиниитин ылбыта.

Уолаттар: Вася, Сеня Потаповтар, Дорофей, Владимир Михайловтар, Валерий Федоров, Кеша Сукуев оскуоланы бүтэриэхтэригэр диэри от звенотугар бэриһилээхтик үлэлээбиттэрэ. Табаарыспыт Борис Саввинов, техникаба сыһыаннаах буолан, Ньурбачаан механизациялаах звенотугар от охсор тракторга бырысыапыһынан үлэлээбитэ. Оскуола кэнниттэн механизатор идэтин баһылаан, уордуннаах үлэһит үрдүк аатын ылбыта, чизэскэ, бочуокка сылдыбыта.

Звеноба уол уонна кыыс ахсаана тэн курдук этэ, бу айгыр-сик айылга тутуллан турар дьүөрэлэһиитин онкулугар сөп түбэһэр. Ол иһин звено чилиэннэрэ өйдөнөн, өйөһөн, биһир сыалы-соругу туруорунан үлэбэ үрдүк ситиһилээммит эбиппит. Уолаттартан ким эрэ ырыа айбыта: "Онно көрүөххэ, окко көрүөххэ, кыһы көрүөххэ кэрэтиэн", - дьин тыллар өйбөр хатанан хаалбыттар. Үөрдэхпинэ, ийдэхпинэ

ити тыллары өйдөөн, санаан дьоллоох оҕо сааспын эргитэбин. Оо, оҕо сааһым аргыстара, доботорум барахсаттар, сайынгы айылга дьэрэкээн өнүгүүн дьүөрэлэһэн, күлэн-үөрэн, ойон-тэбэн кытыгырас, үлэһит да этигит. Отчолорго халлаан өссө үрдүк, күөх, салгын мип-минныгыс мүүттээх, сибээки ордук кэрэ, тэртэркэй курдук этэ. Кэлэр кэскилгэ сырдык ыраалаах, дьоллоох оҕо саас умнуллубат.

Социалистическай куоталаһыга Ньурба оройуонун үрдүнэн бастааммын, иккитэ баайтаһын бизнэн бириэмийэлэнэн, ону астаан-үөллээн, Ыраах Убайанга Омоллоон олоҕо, Дьэргэстэй ыһаба ыһылан, улахан малааһын онгоробут. Салайааччыбыт Елена Гаврильевна дьаһалынан биһири да матарбакка, эти тэнгэ үлэлэстэрбит. Уопсай кыайыгы курдук ылынан, оҕолуун-уруулуун, эдэрдиин-эмэнниин сэргэхсийи, өйдөһүү истинг-иһирэх эйгэтэ олохсуйааччы. Отчолорго Ыраах Убайаннарга ырай олоҕо кэлэн ааспыт эбит.

Аҕа дойдуну Улуу сэриитин куотата отчотунан ааспыт фронтвиктар Семен Тимофеевич Егоров-Өрөгөй Хоһоно, Григорий Еремеевич Данилов, үлэ, тыыл бэтэрээнэ Кириллин Прокопий Спиридонович сүбэлэрэ, таһаарылаах олохпугар олус туһалаабыттар. Семен Егоров уот сэриигэ эрэйи-буруйу көрөн, тыннаах төрөөбүт дойдугар эргиллибитин "Өрөгөй Хоһоно" дьин сахалы аатыгар сибээстиибин. Кырдык даһаны, "Өрөгөй" ханан да самныбат, өлбөт-сүппэт сырдык өйдөбүл сахалы аата. Семен Тимофеевичка күүстээх харысхал буолбута чуолкай.

Салайааччыбыт Е. Мандарова уонна кырдыаастарбыт үлэбэ олус ирдэбиллээхтэрэ. Сарсыарда 8 чаастан үлэбэ турунарбыт, кизэһэ 9, 10 чааска үлэбитин түмүктүүрбүт. Үлэбэ тулуур, дьулуур хаачыстыбаларын ити кэмгэ интэриһит буолуохтаахпыт. Соррох ардыгар, Ньурбачаан үдүнүлээх өң худуһаларыгар отделение биһир бастын отчутун Николай Гаврильевич Егоров салайар звенотун кытта сэргэстэһэ үлэлээччибит. Куоталаһылаах, көхтөөх үлэ оргуйара. Бу звеноба табаарыспыт Сеня Егоров совхоз туруу үлэһиттэринин тэнгэ үлэлээһэрэ. Эдэһийэ Даарыйа Гаврильевна, норуот ырыаһыта, кыраабыла кылбаннаан, көхтөөх үлэни көбүлээн, үөрэ-көтө сэргэлиһэн, үлэли сылдыра көрүөххэ үчүгэй да

этэ. Кини үлэбэ умсулҕана, сайынгы айылга кэрэтинин ситэрсэн, дьүөрэлэһэн, умнуллубат ойуу буолан, биһиги өйбүтүгэр хатанан хаалбыт. Чулуу үлэһит, айылбаттан алгыс тыллаах норуот ырыаһыта Даарыйа Егорова сырдык аатын үйэтитэргэ Ньурбачаан доһо-сэргэтэ сөптөөх быһаарыһыны ылынахтара дьин эрэнэбит, күүтэбит. Быраата Семен Николаевич Егоров хоһуун үлэһит, элбэх оҕо амарах аҕата, эһэтэ, Ньурбачаан нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо билигин даһаны үлэттэн илиитин араарбат.

Уолаттар мунһар, охсор массынналарга көлүйөн, сайын аайы 4-5 аты айааһырыт, сылыга олус сыстаҕас этибит. Салайааччыбыт Елена Мандарова биһиги көлүөнэбит эрэ көлүүр аттары сатабыллаахтык айааһырыгытын бэлиэтээн, дьонго кэспирэ, биһиэхэ да этэрэ. Биһигини солбуйбут ыччат сылыга сыстыбатыттан, куттанарыттан хомойоро. 15-17 саасыгыгар күүһүрэн, оттуур сатабылы баһылаан, үлэбит өссө таһаарылаах буолбута. Үлэбит-хамнаспыт өрөспүүбүлүкэбэ биллибитэ. Успуорка эмиз ситиһилээммиппит. Вася Потапов, Дорофей Михайлов, Кеша Сукуев бочуоттаах оройуонна бастаабыттар. Сеня Потапов уолаттарга 3 мизтэ буолбута. Кыргыттарбыт олус кытыгырастар. Зоя Михайлова оскуола бастын спортсменката, сүүрүгэ этэ.

Ат көлөнөн от кэбиһэр оннугар, трактор силбэһэр сыарҕатыгар (стогавоз) тизийэн, үрдүк кырдалга ньылбы таттаран, күнгэ 4-5 кэбиһиллээх оту кэчигиртэрбит, үлэбит түмүгүтүн олус үөрэбит, иһин туттарыт, дуһуһарбыт. Киһи курдук күнгэ уонтан тахсалы тонна оту түстээччибит. Тракториһынан Ньурба бастакы механизатордарыттан биһирдэстэрэ, Москва куоракка Бүтүн Союзтаабы тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатын кыттылааба Кириллин Прокопий Спиридонович үлэлээбитэ. Прокопий Спиридонович - элбэх оҕо аҕата, эһэтэ. Оҕолоро бастын ыаллар, үлэһиттэр. Кыһы Кириллина Матрена Прокопьевна Убайан оскуолатыгар бочуоттаах сынныаланга тахсар диэри, таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Убайан орто оскуолатын биһир бастын учууталынан биллибитэ. Борокуопай сиэнэ, биллилээх ырыаһыт, Ньурба куорат "Кыталык" култуура киинин дириэктэрэ, куорат Сэбиэттин депутата Максим Рожин, төһө да эдэрин иһин, дьон-сэргэ ытык-

табылын ылла, уопастыбаннай үлэбэ көхтөөхтүк кыттар. Ити курдук, сэрии сылларыгар килбиэннээх үлэтин иһин мэтээл хаһаайына Прокопий Кириллин удуорун утума салҕанар. Биһиги, звено чилиэннэрэ, тизиникэбэ умсугуппун, уһуйбут аҕа табаарыспытыгар улахан махталлаахпыт.

Бу звеноба үлэлээбит оҕолортон учуутал, авиаинженер, тутуу инженерэ, ойуур хаһаайыстыбатын инженерэ, программист, эмчит, механизатор идэтин баһылаан, дьон кэккэтигэр үөрэ-көтө үлэлээбиппит, кимнээх да сирдэртээхпит. Биһиги олох оскуолатын бастакы олукартын Елена Мандарова звенотугар үлэһир сылларбытыгар буһан-хатан, тулуурдаах, дулуурдаах, бэйэбитигэр эрэллээх, сатабыллаах буоларга, дьон холбоһугар (кэлэктиипкэ) өйдөнөн, өйөһөн үлэлииргэ, уопсай дьыала иһин эпипэтинэстээх буолууга уһуйуллубуппун. Сахалы сирдээх-майгылаах дьон буолан иитиллэн тахсыбыппыт.

Звено нитиллээччигэ, поэтесса Варвара Потапова хоһоонугар хоһуйбут отчут-масчыт, үлэһит дьонун кэккэтигэр биһиги эмиз буолуон кыһыннара дьин олохтон силлестээхтэр мутуктаахтар, сахалы тыыннаахтар, ол иһин Варя саха норуотун таптаһын ыһыан ылбыта. Саха тыллаах баарын тухары Варя Потапова хоһоонноро ырыа буолан чугдаарыахтара.

Оҕо сааспыт күргүмүнээх үлээн доһуһолланан киһи-хара буолуу түөрэбин түһэ түстэммитэ, сылаас иһирэх эйгэ олохсуйан куплут-сүрбүт сайдыыта, күүһүрбүтэ. Тух да умнуллубат, ким да умнуллубат, олоххо умсулҕан уостубат.

Хос быһаарыы. Бу кылгас ахтыыга оскуола сылларынаабы кэрчик кэмгэ (1961-65 сс.) от үлэтин түгэннэрэ ойууланна. Биһиги кэннибиттэн Е. Мандарова звенотугар оробуочай ыччат өссө таһаарылаахтык үлэлээбитэ, матасыкыл, массына фондатынан хаста да бириэмийэлэммиттэрэ.

Арасыйыа үөрэҕириин туйгуна, Учууталлар учууталлара, үөрэҕири тиһигин Бочуоттаах бэтэрээнэ, Ньурба оройуонун Бочуоттаах гражданина, Тооппоор удуорун сыдыана Семен Акимович ПОТАПОВ.

Ырыаба ыллаамыт, хоһоонго хоһуллубут Киэн Ньурба бүтүн Саха сириг урдүнэн биллибит-көстүбүт "Дабайа" түмсүүтүн аатын иһиттэххэ, өйгө-сүрэххэ ингимт үтөөкөн түгэн санааба субу баарды тиллэн кэлэр. Ханна, туох түгэнгэ кинилэри маннай көрсүбүтүгүн сээрэгэ иннинэ, хайдах биригэ тобоһон дойду киин куоратыгар тийэн-түгэнэн хаалбытынан саас-сааһынан ахтан-санаан билиһиннэрдэххэ сатанар курдук.

2015 сыл Арассыыа аба баһылыгы анал ыйаабынан Литература сылынан биллэриллибит. Онон сибээстэн, Кыһыл болуоссака кинигэ фестивала тэриллибит. "Бичик" кыһа биригэ бастын регионнаабы кинигэ таһаарааччы быһытынан кыттыны ылар буолбута. Дьэ онно этэ дии РФ бэрсидиэнэ В.Путин быстапка көрүүтүн саха кинигэтин экспозициятыттан сабалаан билсбит! Итинки улахан болдомто, чээт тиксирит, биллэн турар, мээрэбэ национальнай кинигэ кыһатыгар туһайылыбатаба. Бу сүгүн ээрэһини бытааччылар - РФ бэчээтэр, иһитиннэрэр-көрдөрөр тэригэлэргэ салайааччылар уонна Арассыыа кинигэ таһаарааччыларын ассоциацията - С.А. Новгородов аатынан СӨ "Бичик" национальнай кинигэ кыһата үгүс дойду, норуоттар икки ардыларынаабы таһымнаах куонкурустарга ситиһилэрин үрдүктүк сыаналааһынар кэстүүтэ этэ.

Оо, онно улуу дойду салайааччыта В.В. Путин, бэйэтинэн кэлэн, саха кинигэлэрин көрө-истэ турара долгутуулаах, эппиэттээх да түгэнинэн буолбута! Ньурба аатаах-суоллаах туспа саха боруодата дьөһөгөйүн оҕотунан биллибит Мэнгэдьк нэһилиэгиттэн төрүттээх кыһа дириэктэр, доборум Август Егоров сүр баттатан сабыстыбакка, бэрт сэргэхтик үлэ-хамнас туһунан кылгастык билиһиннэрэн кэпсири. Владимир Владимирович, бастаан хайдах эрэ санаабытыгар, азиат көрүнгөх издателлэри арыый атыгырыны көрбүт курдуга ааһан, Кыайыы үбү-

лүөйүн альбомун, сангарар электроннай модуллаах оҕо кинигэлэрин сэнгээрэн көрдө-иһиттэ. Ыйыталаста, биһирээн-хайдаан, Август Егоровы кытары илии тутуста, аңаар илиитинэн санныттан кууһан: "Молодцы!" - диэтэ. Саха кинигэтин урут ханна да ситиһилбэтэх үрдүк таһымна сатабыллаах салайытынан таһаарыт доборум ити өрөгөйдөөх түгэнигэр кининэн кизэн туттан, долгуйан бөтө бэрдэрэн турбутум бу баар курдук...

Онтон нөҕүө сылыгар "Дабайа" ансаамбыл кыттылаахтарын кытары эмиэ Кыһыл болуоссака олус дыктитик тобоһон билсэн турабыт. 2016 сыл бэс ыйын 3 күнэ. Москва куорат. Биһиги, кинигэ кыһатын үлэһиттэрэ, ааспыт сылтан сабаланаан үгэскэ кубулуйан эрэр Кыһыл болуоссака ытыллар кинигэ фестивалын аһылытыгар бэлэмнэнэн бэйэбит экспозициябытыгар түбүгүрэ сылдыбыт. Кини бөҕө мустан халҕаһы аныгар, ол иһигэр араас омок туристара кэрийэ хааман быстапка көрөллөр. Биригиллэн эмэ сахалар тыл быраһан, кинигэ ылан ааһаллар. Онтон арай бөлөбүнэн сылдыар номофон көрүнгөх саха далбар хотуттара тийэн кэллэр: "Хайа, сахалар эмиэ кытталар эбит дии! Бай, бэйэбит уолбут Август Егоров баар, "бичиктэр"! - диин үөрэ соһуйдулар. Август Васильевичтын күө-дьаа кэспэлитинэн бардылар. Онон биллэрибит Ньурбаттан "Дабайа" ырыа-үнкүү ансаамбыла Санкт-Петербурга ыһааха кытта баран иһэлэр эбит. Киэһэ көтүөхтээхтэр. Биһиги "сотору дойду салалтатыттан Д. Медведев быстапка көрө кэлиэхтээх, СМИ бөҕө мустуо" диин сонун гынан үлэһиннибит. "Дабайаларбыт": "Оо, бачча түбэспиччэ, хаарыны көрбүт киһи! Сахабыт таңаһын таңнан кэлбэккэбит..." - дэһэн хомойдулар. Биһиги иилэ хабан ылан ханна түспүттэрин ыйыттыбыт. Дьоммут, дьолго, болуоссаттан олох чугас бааллар эбит. "Баттаһыһыгыт, баран кэлин ээ", - дэһэбит. "Чэ, кырдык даһаны, кыр-

Урдүккэ дабайар "Дабайалар"

— Култуура эйгэтэ —

гыттар, бара охсон кэлиэбин!" - диэт, саастаах дьонго холооно суох суһаллык элэс гынан хааллылар. Биһиги, арааһа, таах түбүгүртүбүт быһыылаах, хойууан кэлэн хомойоллоро дуу диин сээбэнни саныыбыт.

Түбүк-сдьык быһыыгар чааһы эрэ кыайбат кэм ааһа оҕуста. Арай, ол икки ардыгар, "дабайаларбыт" саха мааны таңаһын таңнан-симэнэн, үөрэн-көтөн аймалаһан бу тийэн кэлилэр! Олус кэрэ көстүлээх национальнай таңастаах, үрүн көмүстүү килэбэчийэр илин кэбиһэр, бөбөх симэхтээх, үп-үрүн кыл дэйбиригдээх, ыраас-сырдык хааннаах, толун көрүнгөх биһиги сахабыт үтүө-мааны дьахталларын араас регионтан кэлбит чугас турар кэлигэлэрбит, кэлэр-барар дьон-сэргэ олус сэргээн, сонурбаан көрдүлэр-иһиттилэр.

Хаһаа үөрдүбүт-долгуйдуубут. Ол икки ардыгар "Дмитрий Медведев кэлэ" диин буолла. Биһиги эрээптитинэн кэлэн истэбиз, ханна эрэ туора халытан илгилэр. Биһиги былырын дойду бэрсидиэнигэр экспозициябытын көрдөрбүт, кинигэтин хайҕаммыт дьон, онно наадыбатыбыт. Сүрүн тэрээһиннэр сага сагаланаан эрэлэр. Аһаар мистэбэ эрдэттэн программабы кирибит Москвага олоор ааптарбит Владимир Федоров сага кинигэтин билиһиннэрини ситиһилээхтик ытан бүппүччэ, арыый илэҥсийдибит. Сүргэбит көтөбүллэн, кинигэ быстапка тардыллан турар павильоннарын эрээттэрин быһыыгар болуоссат ортогугар кэҥэс чүөччөр түһүлгэ баарыгар кириэн, ыалдыттарбытын кытары хаартыска түһэн баран устунан "оһоухайдыабын" диин өрүкүһэн турдуубут. Ньурба далбар хотуттара барахсаттар, кэ-тэмэбэйдии барбакка, биһигини өйөөн, кириэн сэлэли турдулар.

Галина Васильевна Гурьева кэрэ чуор, чөлөркөй күөмэйинэн тутта хоһуйан, дьуохар тылын таһааран сабалаата. Сахалыы таңастаах Август Васильевич биһики ортолоругар туран, тэҥнэ түһэрсэн иһэбит. "Дабайаларбыт", куоласта эриччиллээх, биригэ ылыы-туойа үөрүйэх буоланнар, дьэҥкэ, дорбоонноох баһыытык хатылаан дьирэһитэллэр. Инньэ гынан, тула аалыһаа сылдыар көй дьон болдомтотун үмүрү тардан ылылар. Суруналыыстар, тэ-лэбиисэргэ устаччылар саба сүүрэн кэлэн устан бардылар. Онтон ханнык эрэ ханаалтан репортер бөлөх салайааччытыттан Светлана Серафимовна Алексееваттан сонно тутта интервью ылла. Репертуардыттан эбии толорорго көрдөстүлэр. Болдомто киинигэр түбэспит дьоммут барахсаттар, ингэн-толлон турбакка, бастын ырыала-

рыттан попури ылаатылар. Ону Арассыыа киин 1, 5, ОРТ уонна "Культура" ханаалара уһулбуттары кэлин биллэрибит.

Оо, онно дьоллонон, үөрэн-көтөн турарбыт дыкти түгэн этэ! Түөрт үйэ кэрингэ кэм устата Саха сирэ улуу нуучча норуотун кытары биригэ холбоһон олоһуобуттан, арааһа, аан маннай дойду тэбэр сүрбэр мунгутуур Москва куорат Кыһыл болуоссатын хабыллар хаба ортогугар национальнай таңастаах ансаамбыл толоруутугар сахалыы оһоухай сатарабыта, ырыа-тойук дьирэһитэ, чаччы даһаны, умнуллубат кэрэ түгэнинэн буолбута. Кинигэ быраһынньыгар Ньурба "Дабайа" ырыатын-үнкүүтүн бөлөбө анаабыт, болдообут курдук түбэһэ кэлэннэр, саха омок соргутун көтөһөн ыллаан-туойан, оһоухайдаан кизэргэппиттэрин Үрдүк Айыыларбыт күндү бэлэхтэрин курдук ылыммытыт.

Өр сыл алтыһан үлэлээр бириг элээх нуучча, татаар, башкир, удмурт, чуваш, чечен добоһторбут саха омок ураты туспа, баай дуоһубунай, материальнай култуура-лаах, олус патриоттуу дьулуурдаах эбит, ол да иһин дойду бастын таһаарыларын иһигэр кириэр кинигэлэри онгору эбиттэр диин илэ харахтарынан көрөн, эт кулаахтарынан истэн итэбэбиттэрэ. Кэлигэлэрбит ортогугар "Август Васильевич бириг дойдулаахтарын, бүтүн бөлөбү анаан-минэн ыгыран аҕалан кытыннарбыт үһү" диин сурах-сдьык тарҕаммытын бары буолуохтаабын курдук ылыммыттар, сөһүтүтэр этэ.

Дьэ ол курдук, "Дабайа" түмсүү кыттылаахтарыгар, Ньурба талааннаах, эрдэри эрчимнээх, сайааһа санаалаах дьонун-мааны дьахталларыгар, сүрүн соруктаах ыраах айаннарын быһыыгар, дойду улахан кинигэтин быстапка тын тэрээһинигэр соргулаахтык кыттан, кизэн эйгэбэ саха норуотун дьубурун-талаанын көрдөрбүттэригэр барҕа махталбыт ааспат.

Хайа баһар норуот литературата, искусствота, омок быһыытынан ураты култуурата кини тылын уус-уран айымнытыттан, норуотун ырыатыттан-тойугуттан силистэнэн сайдар-сириэдийэр. Саха түг былыргыттан олонхолоох, оһоухайдаах, ыһаах ыһар үгэстэрдээх, төрүт култууралаах буолан, омок быһыытынан туспатын сүтэргэбэккэ, биллнгэ диэри өрө тутар. Ол чаһылхай холобурун "Дабайалар" бэйэлэрин өр сыллаах айымнылаах үлэлэринэн көрдөрө сылдылар. Сир-сир аайы манньк таһымнаах, үтүө дьулуурдаах түмсүүлэр баар буолаахтарына, саха ырыата-тойуга, үнкүүтэ-дьуохара, таңаһа көлүөнэттэн көлүө-

нэбэ утумнанан сүтүө суоҕа этэ.

Ол да иһин, аан бастаан, Ил Түмэн депутата А.А. Григорьева көбүлээһининэн уонна Ньурба норуотун маастара Л.Н. Михайлова, уопастыбаннай үлэни улуска иилээбит-сабалаабыт В.В. Сартаева-Васильева, талба талааннаах С.С. Алексеева "Күбэй" түмсүүнү 2008 сыллаахха тэрийэн сабалаабыттар эбит. 2010 сылтан түмсүү иһинэн дьахталлар вокальней бөлөхтөрө, онтон 2013 сылтан "Дабайа" ырыа-үнкүү ансаамбыла тэриллэр.

Дьэ онтон ыла Людмила Николаевна Михайлова кыһамнытынан сахалыы кэрэ бэйэлээх таңастаан, ырыаба, музыкара дьобурдаах дьон В.В. Наумова, Д.В. Гуляев, Т. Шестаков, Д.К. Потапов, П.Е. Григорьев, суруйааччы Г.Е. Томская-Айыына, үнкүүгэ уһуяаччы М.Н. Скрябина, М.М. Семенов курдук Ньурба эгэлгэ талааннаах, тэрийэр дьобурдаах дьоннорун көмөтүнөн сайдан-түспэн кинилэр кизэн эйгэбэ биллибиттэрин сөбө истэбит. Кэрэ куластаах Светлана Алексеева, Галина Гурьева, Людмила Яковлева, Екатерина Герасимова, о.д.а. сахалыы матыһптаах ырыаларын үтүө түгэнгэ умсугуйан истибиппитин умнубаппыт.

Тыа сиригэр, дынг саха эйгэтигэр чөл олобу, дьэ тэлгэ-һэтиттэн ыла ыраас-чэбэр туттууну, ийэ айылдыны харыстааһыны, төрүт култуураны сөргүтүүнү пропагандалаан, кыамматтарга, кырдыаастарга, элбэх оҕоолохторго көмөнү-өйөбүлү онгорууттан сабалаан, сүүрбэ сыл тухары норуот самодельноһын өрө тутта сылдыар аба көлүөнэ далбар хотуттарыгар сиргэ тийэ сүгүрүйэбит. Валентина Васильевна Васильева, Людмила Николаевна Михайлова, Светлана Серафимовна Алексеева, улус култууратын департаментын энтузиаст салайааччыта, Саха сирин Дархан дьуохардыта Розалия Михайловна Тихонова курдук уонна да атын дьонун дьоннорбут, уопастыбаннай үлэни көбүлээччилэрбит, култуура үлэтин тэрийээчилэрбит, Ньурбага эрэ буолбакка, улус аайы баар буола турдуннар! "Дабайалар", саңаттан сага ситиһингэ дабайа, ыччатты, дьону-сиргэни кэрэбэ, үрдүккэ угуйа, үтүө холобор көрдөрө турун диин үүннээх-тэһиннээх үтүө баһабытын тириэртэхпит буоллун!

Валерий Николаевич ЛУКОВЦЕВ-Дьурусталаан, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ.

— Киһи уонна сокуон —

Биригэбэри олоххо киллэрээһингэ үлэлибит

сабалаата

Биһиги сүрүн үлэбит суут биригэбэрин олоххо киллэрээһин буолар. Суутунан көрүлэр: эбэ-һээтэлиней, үлэнэн көннөрүү, көнүл сылдыһыны бобуу, усулуобунай хааччахтааһын, болдобуу уһаты, дыэтээбэ хаайыы, быстах кэмнэ үлэттэн босхолоһун, уруулга олорууну хааччахтааһын кириэр.

Быйыл Ньурба оройуонугар сыл аңаардаабы туругунан сыһып-параларынан ыллааха: быстах кэмнэ үлэттэн босхолоһун, уруулга олорууну хааччахтааһын мизэрэлэрэ 61 киһиэхэ тутулубуттара, эбэһээтилэней күһэлэн үлэбэ - 11, үлэнэн көннөрүүгэ - 8, көнүлү быһыы - 7, усулуобунай хааччахтааһынын 100 киһи учуокка ылылыбыттар. Маны таһынан, 14 сааһын туола илик оҕолордоох 3 ийэлэргэ суут биригэбэрин болдобуу уһатылына, дьэ хаайы-

тыгар - 1 киһи.

Биһиги куорат дьаһалтатын кытары дуоһабардаһан, муниципальнай тэрилли дьаһалыгар олоһуран үлэлибит, көнүллэрэ быһылыбыттар күһэлэн үлэбэ үлэлиилэр. Сууттанааччы биригэбэри тутуспат түгэнигэр суукка представление түһэриилэр. Салгы тутуспат түгэнигэр көнүллэрэ быһылар.

Ньурбатаабы психоневрологическай отделениы кытары ыкса сибээстээхтик үлэлэһэбит. Билигин туругунан суут биригэбэринэн арыгыттан этмэтин куурунун 11 киһи аһаахтаах.

Алта ый түмүгүнэн Холуобунай Кодекс 157 ч. 1 (эбэһээтилэней), итинэн 139 ч. 1 (көнүлү суох дьэбэ кириэһин) ыстатыйаларыгар олоһуран, бырааптара быһылыбыт 13 киһи уһулунна. Маны таһынан 21 күһэлэн үлэбэ сылдыааччылар, 54 усулуобунай би-

ригэбэрдээхтэр, 2 киһи көнүл сылдыһыны хааччахтааһынтан босхолоһуннар.

1,5-3 сылга массыына уруулун тутарга, биитэр үлэлиир бырааба быһылыбыт дьон көннөрөр үлэбэ 1 сыл, биитэр 8 ый иһигэр тэригтэ булан үлэлиэхтээхтэр, мантан 5-20 % судаарыстыба туһатыгар бэриллэр. Алта ый түмүгүнэн суукка 39 представление барытыттан, усулуобунай - 29, эбэһээтилэней үлэбэ - 4, көннөрөр-иитэр үлэбэ - 5, көнүл сылдыһыны хааччахтааһын - 1.

"Ньурба куорат", Октябрьскай МТ, оройуоннаабы сууту, борокуруураны кытары ыкса сибээстээхтик үлэлэһэбит. Нэһилиэк-тэри ылан көрөр буолааха, Маалыкай нэһилиэгэ үчүгэй көрдөрүүлээх үлэлээх, Дьикимдэ, Чуукаар, Өгөддьэ нэһилиэктеригэр буруйу оноруу суох.

Суут биригэбэрин кэнниттэн

быраабыла быһыытынан икки нэдиэлэ иһигэр биһиэхэ кэлэн учуокка тураллар. Эһии эбээһинэс уонна болдобуу уһаты киллэриллэр: гражданин буруйу онгоруу буолабына, усулуобунай сууттанытын көтүрүргэ уонна болдобуу уһатарга уураахтанар. Ол кэнниттэн буруйу онгоруу түгэнигэр усулуобунай сууттанытын көтүрэн, көнүлэ быһылар.

Холобуур, гражданин көнүлэ 3 сылга быһылыбыт буолабына, биһиэхэ икки сыл учуокка турар, административнай ханнык да мизэрбэ тардылыбатабына болдобуу иннинэ учуоттан уһуллар. Бүгүнгү туругунан 3 киһи учуоттан уһулунна, 2 киһи аккаас ылылар.

Быраабыла быһыытынан буруйу оноруу үлэтэ, олоор сирэ суох ускул-тэскил сылдыһыттан, арыгы иһииттэн таһар.

Дьон үлэлээх буолуута элбиригэр, буруйу онорууга аччырыгар ким баарбат буолуой? Суут биригэбэрин олоххо киллэрээччилэр үлэлэрэ таһаарылаах буоллун, сокуону кэһээчилэр болдобуу иннинэ учуоттан уһуллан, көнөр суолга үктэнэн элбииллэрэ кинилэргэ ситиһини буолуу этэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

- Бэчээттэммикке эргиллэн -

Уу ситимин үлэтин туһунан

От айын 1 күнүгэр "Ньурба" хаһыатын 25 №-гэр тахсыбыт "Суһал сигнал" рубрикаба кирибит "Киин водопровод уутун тобо арааралларый?" диин боппуроска эппизт.

Ньурба нэһилиэнньэлээх пууна, ааспыт үйэ 50-с сылларьтан "куоратты тииптээх бөһүлөк" диин биллэрин сабадтан, централизованнай водопровод, ол эбэтэр киин-нэммит водопровод уутун ситимэ баар буолбута. Ол сағана кииннэммит уу ситимигэр аҕыйах дьыэ холбонон турбут буоллабына, биллигин баар олохпугар бөһүлөкпит куорат буола улаатан, куорат кыбаарталлара улаатан, саға элбэх кыбартыралаах, ону таһынан чааһынай дьыэлэр, араас тэрилтэлэр саға дьыэлэрэ үлэбэ кириэн кииннэммит итинигэ уонна уу ситимигэр холбонон тураллар.

Маны таһынан бу аҕыйах сылтан бэттэх куорат дьаһалтата көбүлээһининэн сайынны кэмнэ, "сайынны водопровод" диин чааһынай кыаллар түөлбөлөөн олоор куоратты кыбаарталларыгар кииннэммит уу ситимэ холбонон үлэлиир. Бу уу ситимэ куораттыгар үлэтин туһунан этэр буоллаха итинник.

Оттон, үһэс ыйылыбыт боппуроска эппизт маньык: - сайынны кэмнэ уу ситимнэригэр, ууну ыраастыыр, ууну хачайдыр насоснай станцияларга ытыллар өрөмүөн үлэтэ барынан сибээстээн, ууну хаачыйыга харгыстар, арахсыылар буолаллар. Өрөмүөн үлэтэ барарын туһунан куорат араас ватсап ситимнэринэн биллэриилэр бараллар.

Куораттыгар инникитин кииннэммит уу ситимигэр туох былааннар, үлэлэр күүтэллэрин туһунан иһитиннэрэр буоллаха маньык. Саха өрөспүүбүлүкэтин 365-р №-дээх 2019 сыл, муус устар ый 5 күнүнээһи "Бүлүү бөлөх улуустарыгар уунан хаачыйы систематын 2019-2024 сылларга сайдыыта" ("Развитие систем водоснабжения вилюйской группы улусов на 2019-2024 годы") диин дьаһалыгар олобуран бырайыактыыр үлэлэр бара тураллар. Бу үлэлэр түмүктэринэн куораттыгар саға ууну ыраастыыр ыстаансылар, саға уу ситимнэрэ тутулуохтаахтар.

Убаастабылы кытта,
Ньурбатабы филиал дириэктэрэ А.С.ТИХОНОВ.

Ходуһа саамай үүнүүлээбин алдыаппыттар

Төрөөбүт, улааппыт сирбэр-дойдубар Дьиикимдэ эбэтигэр уонна Таба Өлбүккэ тийэ сырыттым. Бу сирдэр ийэбинэн төрүт өбүгэлэрим сирдэрэ. 1948 сыллааха диэри манна олорубуптут. Быраатым Петр Маргынов онно окко төрөөбүтэ. Бу сирбэр-дойдубар сылдан баран наһаа хомойон, санаа түһүлээх Ньурбабар кэллим. Тоҕо? Таба Өлбүтү (биһиги харыстаан Оччугуй Эбэ диэчибит) уутун түһэрэри Дьиикимдэ эбэтин ийэ уутугар диэри кырата 2 км усталаах хоруу хаспыттар. Хоруу диригэ, кэтитэ да бэрт. Хаһалларыгар икки өртүгэр куптут бурдара кырата 20 м. кэтиттээх сири ылбыт. Көннөрү ааҕан көрдөхкө кырата 40 га сири, ходуһа саамай үүнүүлээбин алдыаппыттар.

Сөхпүтүм баар: былыр, ийэбинэн эһэм Айанныт Дьөгүссэтэ Дьиикимдэ нэһилигэ буолан олорон Таба Өлбүт уута уолаары гыммытыгар Дьиикимдэ эбэтин сааскы халаанын уутун киллэрэри хорбут хорууларынан онон хаспыттар. Эһэм уонна олохтоох кырдыбаастар этэллэринэн Таба Өлбүт Дьиикимдэ уу ылар сиринээбэр аллара сытар. Онон хоруу Таба Өлбүт уутун толорорго табыгастаах дииллэрэ. Бу характарынан быһа холоон, ол хоруу хоруутоох сирдирин диэки сиргэ сытан сөһүлэлэрин сугуруктары үрдүгэр уура сытан кыһаан быһаараллар эбит, хорууну ханан хорор табыгастаабын.

Оттон бу аныгы мелиоратордар сир нүүрү ханан үрдүүрүн-намыһабын быһаарбат аллаахтар эбит, ол онно көрөн аһара сөхтүм, хомойдум. Таба Өлбүт уутун хайдах сырыр өрө дабатан Дьиикимдэ эбэтигэр киллэрэргэ санамыттарай?. Дьэ, сүрдээх. Саатар хаспыт бурданын тарҕатан дэхсилиир үлэ олох барбатах, өрөһөлөнө сытар. Дьиикимдэ эбэтин хо-

дуһата саас үрэххэ киллэрэн угуттаабына сайынныгар гааттан кырата 2,5 т.оту ылааччылар. Ити үлүгүрдээх киэн сир туһаттан тахсыбыт.

Таба Өлбүт уутун түһэрэ сатаабыттар буоллар былыр Күүстээх Хабыкка өтөбүн аннынан эһэм хастарбыт хоруутунан уутун сүүрдүөххэ сөбө. Ол хоруу оомоно биллигин да биллэр, Таба Өлбүт Сыстан үрүбэр диэри саамай уһуна буоллабына сүүсчэ миэтэрэ буолбут. Онно хорбуттар буоллар Дьиикимдэ ходуһата тоҕо итинник алдыабыт?

Былыр Дьиикимдэ эбэтин уута сырын тэллэбэр диэри толору үһү. Ону Олукта диин мин эһэм хос эһэтэ, Ньурба күөлүн түһэрииттэрин кэннэ, тутта баттаһа күөлү хордорбут. Онно билигин Нюрбинканан биллэр үрэх үөскээбит. Уонна олус киэн ходуһа тахсыбыт, от бөбөнү ыллаллар эбит. Сэбиэскэй сағана солхуос баһынг отчуттара А.Н. Сабычкинов, И.П. Антонов 960 т. тийэ оту ыллаллар. Ону таһынан мөөк отчут диэннэр бырыһаанга оттооччулар. 1000 т. төһө эмэ тахса оту ыллаллар. Билигин да Дьиикимдэ эбэтигэр 3 үрэх кириэр: Арбаа, Уолбут, Сыстан. Саас этэннэ кэллэбинэ ходуһатын уута бүтүннүү ылаар. Өссө Дьиикимдэ уутун Куочайга киллэрэр, ону нүөлсүтэллэр. Оннук быһааннаах эбэ. Ону харыстаабакка ходуһатын кэлин үөскүүр дьон сүһү иитэн туһаныннар диэбэтэх курдук итинник гыммыттар өйбөр баппат. Арай биһир күннээх үрүмэчи кэриэтэ быһыл эрэ олоорбун диэбит киһи ытык сири итинник алдыабын сөп.

Этиллээхпин:

1) Улуус баһылыга, ДСХ начальнига уонна айылҕа харыстабыла холбоон хаһыһыһа тэрийэн бу мелиоратордар үлэ-

лэрин көрүң, сыаналаан.

2) Сири харыстаабат, ходуһаны алдытар үлэлээх тэрилтэни булгуччу бу хоруутун көмтөрөн ходуһаны бэйэлэрин суоттарыгар чөлүгэр түһэрэллэригэр соруудааһа. Дьиикимдэ эбэтин өлгөм үүнүүлээх ходуһата чөлүгэр түһэн кэлэр көлүөнэлэргэ даҕаны быйаңгыттан туһалы турарын курдук дьаһанын.

3) Бу сири тупсарар, нүөлсүтэр аналлаах тэрилтэ үлэтин оройон салалтата кытаанах хонтуруолга ылаар наада буолсу. Дьиикимдэ эрэ эбэтэ буолбатах, Дэмдэй диин сир уутун түһэрэн эмиз ходуһатын бүтүннүү Таба Өлбүккэ диэри хаспыттар. Дьиикимдэ эбэтиттэн Таба Өлбүккэ диэри алдыархайдаах ойууру алдытан, мас бөбө күөрэ лаңкы түһэ сытар. Дьиикимдэ уонна Таба Өлбүт икки арда аһара урдук сир, Дьиикимдэ уутун түһэрэргэ кырата уонча миэтэрэ диригнээх хоруу наада.

Ол кимнээх, туохха көдүүстүгөй. Уопсай сүһү суох, Дьиикимдэ нэһилигэр ынах сүһү аһаана улаханньын-оччугуйдуун 411 эрэ. Бүгүңнү тургунаан. Ол кыстыыр от ама оттоммот ходуһалаах үһү дуо? Бу "Гидротехстрой" тэрилтэ харчы эрэ онгорор сыаллаах үлэлиир курдук көрдүм, үлэтин түмүгэ туох туһалаах буоларыгар кыһаммат тэрилтэ эбит. Улуус дьаһалтата, тьа хаһаайыстыбатын Департамена, айылҕа харыстабыла бу тэрилтэ үлэтин көрдөхтөрүнэ сатаныһы.

Убаастабылы кытары Н.Н.Маргынов.
Редакцияттан: Аҕам саастаах Николай Николаевич Мартынов суругун туғун да уларытпаакка, хайдах суруллубутунан бэчээккэ таһаардыбыт. ГУ "Гидротехстрой" тэрилтэтэ эппизти хаһыакка таһаарыгар аантар күүтэр.

- ГИМС предупреждает! -

Вода - добрый друг и союзник человека, помогающий получить максимум удовольствия от отдыха и укрепить здоровье. Но в то же время она не терпит легкомысленности и может являться источником повышенной опасности.

Последствия легкомысленного поведения будут самыми тяжелыми. Чтобы их избежать, каждый человек должен знать элементарные правила безопасности на воде.

Причины несчастных случаев на воде

Основная причина несчастных случаев при купании - недооценка опасностей и неумение выходить из тяжелой ситуации. Часто человек тонет не потому, что не умеет плавать, а потому, что поддается панике. Чаше всего к трагедии приводят такие причины, как состояние алкогольного опьянения, заплывы на дальние дистанции, купание в штормовую погоду, переохлаждение организма, мышечные судороги, разрывы надувных плавсредств, отсутствие присмотра за детьми, прыжки с высоты.

Безопасность на воде легче всего обеспечить на специально оборудованном пляже, где есть медпункт и спасательные средства.

Правила поведения на воде

Ежегодно в России тонут около 25-30 тысяч человек, и это страшная цифра. Многие люди просто не умеют держаться на воде, поэтому очень важно овладеть техникой плавания еще в детстве, для того чтобы чувствовать себя уверенно и в случае необходимости суметь оказать помощь утопающему.

Техника безопасности на воде требует обязательного соблюдения следующих правил: желательно купаться только на оборудованных пляжах, где есть все средства для спасения и оказания первой помощи.

Статистика показывает, что 80 процентов несчастных случаев происходит в местах, не предназначенных для плавания. В незнакомых водоемах дно может нести опасность в виде разбитых стекол, коряг, металлических прутьев и прочего мусора. Нельзя купаться в заболоченных местах и там, где есть тина и водоросли. Лучше всего выбирать водоемы с песчаным дном или галькой.

Не заплывать за буйки - шансы на спасение резко уменьшаются, если человек находится далеко от берега.

Строго запрещается купаться в водоемах в нетрезвом состоянии. Алкоголь дополнительно расширяет сосуды, и после погружения в холодную воду наступает резкий спазм. В условиях открытого водоема это может стоить жизни. Не стоит забывать, что нетрезвый человек не в состоянии адекватно оценивать ситуацию и может совершать поступки, которые никогда бы не совершил в трезвом виде. Как результат - 90 процентов утонувших были в состоянии алкогольного опьянения.

Правила безопасности на воде запрещают подплывать близко к судам - при их приближении уровень воды резко повышается. Кроме того, известны случаи затягивания плавающих людей под дно теплохода.

Запрещаются прыжки в воду с лодок, катеров, пирсов и прочих объектов, не приспособленных для этих целей. Это может стоить разбитой головы.

Не рекомендуется купаться в водоемах, если температура воды ниже +15 градусов. Также

О правилах безопасности на воде

нельзя купаться во время шторма или в местах с сильным прибоем.

Правила поведения на воде в летний период

Открытый водоем - это всегда некоторая опасность и риск. Вода может выглядеть привлекательно, но даже тот, кто хорошо умеет плавать, может попасть в беду. Правила безопасности на воде летом мало отличаются от общепринятых норм поведения в другое время.

Можно лишь добавить некоторые рекомендации:

- продолжительность купания должна зависеть от температуры воздуха и воды, а также от силы ветра. Рекомендованная температура окружающей среды - от +25°C при ясной безветренной погоде.

- Погружаться в водоем следует постепенно, особенно если тело сильно разогрето солнцем.

- Безопасность на воде летом не допускает грубых игр с погружением и удержанием под водой.

- Использовать надувные плавсредства, нельзя терять осторожность, ведь даже слабый ветерок способен отвести надувной матрас далеко от берега.

- Купаться после еды можно только спустя 1,5-2 часа. Продолжительность купания не должна превышать 15-20 минут.

Безопасность ребенка на воде

Вода - опасная стихия даже для взрослого человека, а для детей она опасна вдвойне. Причем несчастия случаются чаще всего не с теми малышами, которые не умеют плавать (как правило, они не заходят глубоко в воду), а с теми, которые мнят себя отличными пловцами. Поэтому безопасное поведение на воде детей в первую очередь зависит от родителей.

Самое первое и самое главное правило - дети дошкольного и младшего школьного возраста должны купаться строго под присмотром взрослых. Подростки без сопровождения старших могут купаться только в специально отведенных для этого местах. Самое большое количество трагедий происходит именно в водоемах, не предназначенных для купания.

Родителям нужно не только рассказать ребенку все правила безопасности на воде, но и привить ему навыки поведения в критической ситуации. Очень важно научить подростка не паниковать и понимать, как нужно себя вести и что предпринимать. Полезно будет овладеть техникой отдыха на воде для того, чтобы в случае необходимости ребенок сумел отдохнуть, а потом, придя в себя, плыть дальше.

Плескающиеся в воде дети обычно делают это очень эмоционально и производят много шума. Внезапно наступившая тишина обязательно должна насторожить родителей. Перед поездкой в лагерь или на курорт следует четко объяснить ребенку, что такое безопасное поведение на воде и чем грозит несоблюдение правил.

Плавсредства

При покупке плавсредств нужно обращать внимание на конструкцию, она должна состоять из нескольких независимых надувных час-

тей. Тогда при повреждении одной из них ребенок будет держаться на воде за счет остальных неповрежденных элементов. Взрослые должны помнить, что любые резиновые плавсредства легко двигаются даже маленьким ветром, поэтому с малыша, плавающего на матрасе или надувном круге, нужно буквально не спускать глаз.

Всегда следует помнить, что безопасность ребенка на воде обеспечивается взрослыми.

Помощь самому себе

Умение плавать - одна из главных гарантий безопасного отдыха на воде, но даже хороший пловец может попасть в непредвиденную ситуацию.

Если человек чувствует, что силы начинают его оставлять, следует выполнить следующие действия: Первое и самое главное - сохранять спокойствие и не паниковать. Не нужно пытаться кричать - это приведет к тому, что тонущий просто наглоется воды. Следует повернуться на спину, набрать в легкие воздух, затем медленно выдохнуть, раскинуть руки и расслабиться, отдохнуть.

При судороге нужно задержать дыхание, на секунду погрузиться с головой в воду и, схватившись за большой палец, сильно потянуть ступню на себя. Восстановив дыхание, можно повернуться на живот и плыть к берегу.

Если во время ныряния потеряна ориентация, надо интенсивно выдохнуть воздух из легких, направление пузырьков укажет путь наверх.

Признаки тонущего человека

В реальной жизни человек тонет совсем не так, как это показывают в кино. Тонущий человек не кричит, не машет руками, не поднимает брызг. В большинстве случаев находящийся рядом люди даже не понимают, что человек тонет. За исключением редких случаев терпящий бедствие не может позвать на помощь, ему для этого просто не хватает воздуха.

Определить тонущего человека можно по следующим признакам: голова глубоко в воде, рот периодически скрывается и появляется над поверхностью. Утопающий не может позвать на помощь, только вздохнуть и выдохнуть. Рот полуоткрыт или открыт, голова сильно запрокинута назад. Глаза стекленеют и теряют способность сфокусироваться. Вертикальное положение тела. Затрудненное и учащенное дыхание. Человек барахтается на месте, никуда не плывя. Попытки перевернуться на спину и принять горизонтальное положение неудачны, при этом тонущий пытается выкарабкаться из воды как по веревочной лестнице.

Если присутствует хотя бы один из перечисленных признаков, надо спросить у человека, все ли у него в порядке. Если он не ответит, это, скорее всего, означает, что человеку нужна помощь. Главное в таком случае - не упустить время.

Спасение утопающего

Техника безопасности на воде гласит, что самым правильным будет позвать на помощь спасателей или людей, хорошо умеющих плавать. Но если ситуация сложилась так, что спастись терпящего бедствие придется в одиночку,

данные рекомендации помогут все сделать правильно: в первую очередь следует попробовать успокоить тонущего, дать ему понять, что помощь близка. Иногда этого бывает достаточно, чтобы человек перестал паниковать и сам доплыл до берега.

Наиболее действующий способ спасения - с лодки или с берега протянуть тонущему длинный шест или веревку, за которую он сможет ухватиться и выплыть. Если есть спасательный круг, нужно бросить его. Подплывать к терпящему бедствие лучше всего сзади, так как тонущий человек инстинктивно хватается своего спасателя и вызывает его движение, может даже непроизвольно оглушить сильным ударом.

Нужно перевернуть человека на спину и плыть к ним к берегу. Если он сопротивляется и тем самым утягивает спасателя на дно, можно погрузиться с ним на несколько секунд в воду, это поможет освободиться от судорожных захватов тонущего.

Если тонущий человек пошел ко дну, спасающий должен нырнуть, под водой взять тонущего под мышки либо за волосы и, сильно оттолкнувшись ото дна, всплыть с ним на поверхность.

Оказание первой помощи

Оказание первой помощи утонувшему должно производиться прямо на берегу и как можно быстрее, так как смерть при утоплении обычно наступает через 5-6 минут. Способ оказания первой помощи зависит от состояния, в котором находится утонувший.

Если пострадавший в сознании, нужно снять с него всю одежду, обернуть и укутать во чтонибудь сухое и теплое. Для того чтобы из легких вышла вся вода, требуется вызвать рвоту при помощи раздражения корня языка. После того как легкие освободятся от воды, желательно дать пострадавшему теплое питье. Если утонувший без сознания, но дышит самостоятельно, ему дают понюхать нашатырный спирт, затем энергично растирают все тело. После возвращения сознания легкие освобождаются от воды посредством рвоты. Пострадавшего необходимо доставить в больницу, особенно если наблюдается синюшность кожных покровов.

Если извлеченный из воды человек не подает признаков жизни, в первую очередь ему требуется очистить полость рта. Затем спасающий должен перевернуть пострадавшего на живот через свою согнутую в колене ногу так, чтобы голова пострадавшего находилась ниже желудка и легких. После этого спасатель ритмично нажимает на спину до тех пор, пока вода не вытечет изо рта и носа. Манипуляции по удалению воды должны занять не более 10-15 секунд, затем сразу же нужно приступить к удалению жидкости из дыхательных путей. Для удаления воды из легких пострадавшего переворачивают на живот и делают ему искусственное дыхание "изо рта в рот" в сочетании с закрытым массажем сердца. После того как человек придет в себя, его необходимо согреть и немедленно доставить в больницу для последующей интенсивной терапии.

Государственный инспектор по маломерным судам Вилюйского отделения
Центр ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я)
Н.К. ЖИРКОВ.

- Аабааччы туруорсар -

"Почта России" тэрилтэбэ эрэлбин сүтэрдим

Бииги почтабыт нэдиэлэбэ үс күн үлэлиир, хаһыат нэдиэлэбэ биирдэ тахсар. Сахалы да өйдөөтөххө, бастакы кылаас оҕото да суоттуурунан, үс биирдээбэр элбэх. Хаһыат нэдиэлэ аайы почтаба кэлиэхтээх. Тоҕо эрэ редакция кэмигэр матырыйаалын бэлэмнээн кэмигэр хаһыаты бэчээттир. Онтон "Почта России" тахсыбыт хаһыаты тоҕо кумаабынан сурутааччыга тирдибэт?

Средаба, бэс ыйын 30 күнүгэр, хаһыаппыт, дьэ, кэллэ: ыам ыйын 27 күнү-нээби, бэс ыйын 3, 17, 24 күнүнээби "Кыым", "Ньурба" хаһыаттара. Хомойон, урут "хаһыакка сурутун" диэбиппин курутуя санаатым. Төһөлөөх элбэх дьон маньык быһыыттан хомойон кумаабынан суруппаттарын билгитин кэлэн, дьэ, диринник өйдөөтүм. Мин да эһиил кумаабы хаһыаты сурунарым боппурус буолла. Тоҕо диэтэххэ, төһө да онон-манан угуйдаллар, "Кыымы" номнуо тохтоптум. Маннай хай-

дах тиэрдэри тобулуох этилэр. Бакаа "Ньурбам" хаалла.

"Почта России" үлэттээн кэлэйбитим хаһыат эрэ буолбатах. Муус устарга Горнайтан ытыллыбыт бандероль бэс ыйын 30 күнүгэр кэллэ. Хата, кэллэ эрэ диибин. Тоҕо диэтэххэ, муус устарга ытыллыбыт посылкам күн бүгүнгэ диэри кэлэ илик. 2020 сыллаахха ыппыт посылкалара аадырыһыгар тийэн кэлбэккэ сүтэн хаалбыта.

Хаһыат кэлэрин ким хаачыйыахтаабыт? Тоҕо үлэтигэр эппиэтинэһэ суоҕуй? Оройун салалтата, олохтоох дьаһалта бу салааба туох үлэни ыталларый? Олохтоох дьаһалта, атынгга курдук, эмиэ боломуочуйата суох дуу? Оройун салалтата бу боппуруоһу быһаарара уолдаспата дуу?

Мирослава ИВАНОВА.
Мэнгэдьэк.

- ОМВД предупреждает -

Будьте осторожны: НОВЫЕ ВИДЫ МОШЕННИЧЕСТВА

В последние годы нарастает темп роста мошенничества. С развитием научно-технического прогресса, появлением различных интернет-сайтов, социальных сетей с каждым днем появляются все новые виды мошенничества.

Достаточно известный мошеннический прием - в сети интернет (электронные площадки объявлений) или социальных сетях размещается объявление о продаже транспортного средства. Объявление составлено очень грамотно, имеются фотографии транспортного средства, и самое главное, что привлекает покупателя - это очень низкая цена, то есть очень быстро на него появляются несколько покупателей.

При этом с покупателя берется задаток, который последний отдает легко, переживая, что такая хорошая машина может уйти в другие руки. На следующий день "продавец" естественно не является на сделку или не отправляет транспортное средство компанией доставки, телефон отключен, и соответственно, залог утрачен.

Например, Следственным Отделением ОМВД России по Нюрбинскому району возбуждено уголовное дело по заявлению гр. В..

Фабула дела: Гр. А. представившись сотрудником организации "Автомобили из Японии" ввёл в заблуждение гр. В. о том, что занимается организацией поиска и поставки транспортных средств с автомобильных аукционов в Японии. Гр. А., будучи введенным в заблуждение, в счет покупки транспортного средства отправил гр. В. на банковскую карту денежные средства в общей сумме 1 000 000 рублей.

Важно знать, что если "продавец" отправляет фотографию своего паспорта, банковской карты, где указаны имя и отчество владельца, то это не является залогом того, что это именно его паспорт либо банковская карта, зачастую это могут быть обычные люди, которые потеряли

свой паспорт, либо подставные люди.

В наше время имеет место быть - размещение в сети интернет или в приложении "instagram" объявлений либо реклам о быстрых заработках на брокерской бирже. Объявление составлено очень грамотно, имеются зачастую красивые отзывы, написанные с аккаунтов, которые сами же и создали, чтобы выглядело красиво.

Например, Следственным Отделением ОМВД России по Нюрбинскому району возбуждено уголовное дело по заявлению Д..

Фабула дела: Гр. Г., путем размещения объявления в приложении "Instagram" о предоставлении услуги по открытии торгового счета в брокерской компании "Г", для проведения операций на внебиржевых рынках посредством торговой платформы через интернет-сайт, представившись сотрудником компании "Г", под предлогом предоставления аналитической и консалтинговой информации по торговле на международном финансовом рынке с возможностью вывода денежных средств с торгового счета. Гр. Д. заведомо не имея намерений выполнить свои обязательства, путем обмана завладело денежными средствами последнего на общую сумму 250 000 рублей.

СО ОМВД России по Нюрбинскому району рекомендует: убедиться, что организация действительно существует (можете проверить в поисковике "Google"), посмотреть их юридический адрес. Лучше всего осуществлять заказы у проверенных продавцов.

Не гонитесь следовать инструкциям и отвечать на вопросы, не сообщайте персональные данные неизвестным лицам, в любой ситуации сохраняйте бдительность.

Следователь СО ОМВД России по Нюрбинскому району
МИХАЙЛОВ В.В.

- МВД по РС (Я) сообщает -

Почти 3 миллиона рублей якутяне направили на счета мошенников за минувшую неделю

По данным Управления уголовного розыска МВД по Республике Саха (Якутия) с 28 июня по 4 июля в республике жертвами дистанционных мошенников стали 29 граждан - 13 женщин и 16 мужчин. Большинство из потерпевших проживают в г. Якутск и его окрестностях, так в городское управление полиции и его подразделения обратились 20 жителей столицы, остальные случаи приходятся на жителей Алданского, Мирнинского, Ленского, Нерюнгинского, Сунтарского и Вилюйского районов.

В общей сложности все эти граждане потеряли около 2 900 000 рублей. Актуальными схемами обмана остаются

ся лже-биржевые площадки и телефонные звонки от "банков".

Одно заявление поступило от жителя Якутска, который вместо желаемого парфюма обнаружил в посылке дешевый суррогат.

Рекомендации полиции также остаются неизменными: ни в коем случае не подерживать беседу с незнакомыми людьми, кем бы они не представлялись. При возникновении вопросов, перезванивайте в свой банк, набрав номер вручную, а также не рискуйте своими финансами на сомнительных биржевых площадках.

Пресс-служба МВД по РС (Я).

Внимание населения

Филиал ПАО ДЭК "Якутскэнерго" с 15 июля по 1 сентября 2021 года проводит акцию **ПРИВИВКУ ПОЛУЧИЛ – БЕЗ ПЕНИ ОПЛАТИЛ!**

При предоставлении сертификата о вакцинации с QR-кодом в пунктах приема платежей будут СПИСАНЫ ВСЕ ПЕНИ! QR-код предоставляется через портал www.gosuslugi.ru

Подробности об условиях проведения акции - на сайте ПАО "Якутскэнерго" www.yakutskenergo.ru

Телефон контакт-центра Энергосбыта: **8-800-100-22-05.**

ОПЛАТИ ЧЕРЕЗ ЛИЧНЫЙ КАБИНЕТ И ВЫИГРАЙ БАССЕЙН!

Филиал ПАО ДЭК "Якутскэнерго" с 15 июля по 15 августа 2021 года проводит акцию **"ЛЕТО ONLINE"**.

Вы становитесь участником акции, если:

- зарегистрированы в личном кабинете;
- подписаны на электронную квитанцию на сайте ПАО "Якутскэнерго";
- совершили онлайн платеж в период действия акции.

Стань обладателем главного приза - каркасного бассейна, а также других летних призов!

Розыгрыш состоится 18 августа 2021 года.

Потребители, имеющие задолженность за свет и тепло, к участию в акции не допускаются!

Положение об акции размещено на сайте ПАО "Якутскэнерго": www.yakutskenergo.ru

Телефон контакт-центра Энергосбыта: **8-800-100-22-05.**

- ОГПС информирует -

Памятка: пожарная безопасность в летний пожароопасный период

Внимание! Наступил летний пожароопасный период, который каждый человек в любом возрасте ждет с большой радостью и надеждой. Предстоящий отпуск, отдых на природе в выходные и праздничные дни, работа на своих приусадебных участках - всё это позволит отвлечься от долгой зимы. К сожалению, некоторые забывают, что после таяния снега и ухода талой воды резко возрастает вероятность возникновения пожара.

Беспечное, неосторожное обращение с огнем при сжигании сухой травы, мусора на придомовых территориях, мусоросборниках, парков, дач, домиков зачастую оборачивается бедой - практически 50% пожаров в данный период возникает именно по этой причине!

Каждый год весной и летом горят квартиры, дома и мусоросборники.

Нюрбинский пожарно-спасательный гарнизон с наступлением летнего пожароопасного периода обращается к гражданам с просьбой быть предельно осторожными и внимательными!

Чтобы не случилось беды необходимо знать и соблюдать элементарные правила пожарной безопасности:

Запрещается разведение костров, проведение пожароопасных работ, в условиях устойчивой сухой, жаркой и ветреной погоды.

Не оставляйте брошенными на улице бутылки, битые стекла, которые превращаясь на солнце в линзу, концентрируют солнечные лучи до спонтанного возгорания находящейся под ней травы.

Содержите в исправном состоянии электрические сети и электробытовые, газовые приборы, печи и соблюдайте меры предосторожности при их эксплуатации.

Не оставляйте без присмотра включенные в сеть электробытовые приборы, горящие газовые плитки и не поручайте наблюдение за ними малолетним детям. Строго пресекайте шалость детей с огнем.

Если пожар не удалось предотвратить:

Немедленно позвоните в пожарную охрану по телефону 101 и 01.

Вызов должен содержать четкую информацию о месте пожара, его причине и вероятной угрозе для людей. Назовите свое имя, номер телефона для получения дальнейших уточнений.

Необходимо быстро реагировать на пожар, используя все доступные способы для тушения огня средства (песок, вода, покрывала, одежда, огнетушители и т.д.).

Закройте двери и окна, так как потоки воздуха питают огонь.

Отключите газ, электричество.

Если потушить пламя невозможно, после спасения людей следует убрать баллоны с газом, автомобили, все легковоспламеняющиеся материалы.

Открывая горящие помещения, надо быть максимально внимательным, так как новое поступление кислорода может усилить пламя.

Если есть дым, двигайтесь, пригнувшись, закрывав лицо, при необходимости закройте голову влажным полотенцем, обильно смочив водой одежду.

Если на человеке загорелась одежда, не позволяйте ему бежать. Повалите его на землю, закутайте в покрывало и обильно полейте. Ни в коем случае не раздевайте обожженного, если одежда уже прогорела, накройте пострадавшие части тела чистой тканью и вызовите скорую помощь.

Ответственность за обеспечение пожарной безопасности возлагается на владельцев квартир и домов!

Запомните первое и обязательное правило: даже при слабом запахе дыма, не говоря уже об открытом пламени, необходимо вызывать пожарных по стационарному телефону "01" и "101" по сотовому телефону.

ОГПС РС(Я) №26 по МО "Нюрбинский район".

РУЛОННЫЕ ШТОРЫ И ГОРИЗОНТАЛЬНЫЕ ЖАЛЮЗИ

ПО ВАШИМ РАЗМЕРАМ

УСТАНОВКА НА ЛЮБЫЕ ОКНА, БАЛКОНЫ, ВЕРАНДЫ, ПРОЕМЫ

+ 7(924) 163 64 48

@sakha_jaluzi_

ОТПРАВКА ВО ВСЕ УЛУСЫ РС(Я)

% СКИДКИ пенсионерам, и многодетным семьям

Информация о лесных пожарах на территории Нюрбинского района

По состоянию на 13 июля 2021 года действует 5 лесных пожара на общей площади 10353 га.

Угрозы населенным пунктам и объекту экономики нет. Пожары находятся в авиационной зоне контроля.

12.07.2021 г. в 19:00 по окончании договора 120 чел. Приморской авиабазы были направлены по месту постоянной дислокации

1. Лесной пожар 40-АСС (МО "Мальжагарский наслег", местность "Кута Чэкээтэ") продолжается с 26.06.2021, от н.п. Мальжагар 6,6 км., имеется естественная преграда р. Марха шириной 500 м..

Площадь 4106 га (из них лесная - 4027 га, нелесная - 79 га). Привлечены: местное население 11 чел., ЛО-1 чел.. Всего задействовано 12 чел., 3 ед. спецтехники. Пожар действует за рекой Марха.

Ведется работа по тушении пожаров и по кромке. 13.07.2021 г. планируются работа вертолета МИ-8 с водосливным устройством.

2. Лесной пожар 50-АСС (МО "Нюрбанский наслег", местность "Сыайан") продолжается с 01.07.2021 г.. Площадь 2532 га (из них лесная - 2354 га, нелесная - 178 га). Планируется переброска сил и средств.

3. Лесной пожар 51-АСС (МО "Октябрьский наслег", местность "От

Куонхаар) продолжается с 02.07.2021, от н.п. Антоновка 35,18 км., имеется естественная преграда р. Вилой. Площадь 3281 га (из них лесная - 3179 га, нелесная - 102 га). Привлечены: ДПС 15 чел. Всего задействовано 15 чел.

4. Лесной пожар 54-АСС (МО "Чапандинский наслег", местность "Урасалах") продолжается с 10.07.2021. Расстояние от уч. Салтааны 13 км. Пожар находится за р. Вилой.

Площадь 90 га (из них лесная - 90 га, нелесная - 0 га). Фед. ДПС - 12 чел. Всего задействовано 12 чел.

Ведется работа по тушению пожаров и по кромке, пожар продолжается. 12.07.2021 работал ВСУ, произвел 26 сбросов, всего 39 т. воды.

5. Лесной пожар 58-АСС (МО "Октябрьский наслег" местность "Оросу") продолжается с 12.07.2021, от н.п. Антоновка 19 км. Пожар находится за р. Вилой.

Площадь 329 га (из них лесная - 329 га, нелесная - 0 га). Планируется переброска сил и средств.

Ситуация по пожарам находится на контроле КЧС и ОПБ Нюрбинского района.

КЧС и ОПБ Нюрбинского района.

Күндү быраатын, кыным, таайбыт Антоновка олохтоо, "Нурба" совхоз ветеран үлэһитэ

НОГОВИЦЫН Семен Иванович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Мария Николаевна, оболоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын биллэрэбит, аһыгытын тэҥнэ үллэстэбит. Быдан дьылларга быраһай, күндү кийбиҥ.

Маалыкайтан улахан эдьийэ Люба, киһи дьэ кэргэттэрэ.

Биригэ үөрэммит, үллэстэбит доборбут, атаспыт

НИКОЛАЕВ Дмитрий Афанасьевич ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан чугас аймак-билэ дьонноругар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Акана оскуолатын 1970 ыуһа.

Өр сылларга үтө суобастаахтык Нурба оройуонугар урбааны өйүүр Киин захуунан үллэстэбит

ЕГОРОВ Семен Михайлович хомолтолоохтук олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оболоругар, эдьийиңгэр бары аймактарыгар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Нурба оройуонугар урбааны өйүүр Киин коллектива, резиденнара.

Хангалас нэһилиэтин олохтоо, **ВАСИЛЬЕВ Станислав Николаевич**

бу олохтон соһучу күн сириттэн күрэммитинэн төрөлүттүгэр Антонина Семеновна уонна Афанасий Васильевич Афанасьевичтарга, биригэ төрөөбүттүгэр, аймактарыгар, чугас дьонугар, атастарыгар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

"Хангалас нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, Хангалас нэһилиэтин депутаттарын Сэбиэтэ.

Выражаем глубокие соболезнования всем родным и близким нашей подруги, одноклассницы и ученицы

ЛОСОРОВОЙ Яны

в связи с её трагической кончиной. Она навсегда останется в нашей памяти яркой, веселой, жизнерадостной и активной девушкой. Яна навсегда будет в наших сердцах и в нашей памяти. Помним, любим, скорбим.

Друзья и одноклассники, выпуск 1996 г. П1 "а" класс и классный руководитель Валентина Михайловна.

Тапталлаах эдьийиңэр Тоняча, күтүөлпэр Афанасийга, оболоругар Шураба, Димаба күндү улахан уоллара

ВАСИЛЬЕВ Станислав Николаевич хомолтолоохтук бырытынан дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Маартан Васильев Родион дьэ кэргэнэ.

Педагогическэй үлэ уонна тыл бэтэрээнэ, Бордон нэһилиэтин бочуоттаах олохтоо, спорт бэтэрээнэ, пропагандиһа

Николай Григорьевич ФЕДОРОВ от ыйын 14 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн аймактарыгар, Маалыкай орто оскуолатыгар биригэ үллэстэбит кэлиһэлэригэр, бары чугас дьонугар дириг кутурбаммытын биллэрэбит. Эһиги аһыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Бордон нэһилиэтин дьаһалтын кэлектитиб, Бордон нэһилиэтин сэбиэтин депутаттара, Маалыкай сэлэнньэтин спорка общественниктара.

Дьүөгэбитигэр Елизавета Николаевнага тапталлаах кэргэнэ

СЕМЕНОВ Дмитрий Николаевич ыарахан ыарыыттан күн сириттэн суох буолбутунан дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Дьикимдэттэн Сухариновтар.

Улаханник убаастыыр, ытыктыыр кэлиһэбит, аба табаарыспыт, наставникпыт, РСФСР үөрэтиринтин туйгуна, тыыл бэтэрээнэ, Бордон нэһилиэтин бочуоттаах олохтоо, спорт бэтэрээнэ, өр кэмнэ Маалыкай орто оскуолатыгар история учууталынан үрдүк таһарылаахтык үлэлээн элбэх кичээри күлүөнүн инттигэ-үөрэхтээһингэ элбэх кылааты киллэрбит учууталыт

ФЕДОРОВ Николай Григорьевич

от ыйын 14 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дьэ кэргэнигэр Светлана Ивановнага, кыргыттарыгар Сардана, Нюрбина Николаевнага, чугас аймактарыгар, доборторугар Маалыкай орто оскуолатын кэлектитиб, администрация, профкома дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Убаастыыр кырдыаас таайбыт, убайбыт, педагогическай үлэ, тыыл бэтэрээнэ, РСФСР үөрэтиринтин туйгуна, спорт пропагандиһа, бэтэрээнэ, Бордон нэһилиэтин бочуоттаах олохтоо, Маалыкай оскуолатын сэбиэскэй кэмнээди саабыһа, оболор соһучу учууталара

ФЕДОРОВ Николай Григорьевич

ыарахан ыарыыттан сирдээби олохтон туораабытынан дириг кутурбаммытын кыргыттарыгар Нюрбина Николаевнага, Сардана Николаевнага, кинилэр дьэ кэргэттэригэр, санаспыттарыгар Светлана Ивановнага, бары аймактарытыгар, билэр дьонугар кутурбаммытын холбуубут.

Маартан, Огөдөлөттөн, Маалыкайтан, Тааттаттан, Дьокуускайтан Федоровтар, Николаевтар, Сивцевтар, Савиновтар, Григорьевтар, Ивановтар уонна кинилэр оболоро.

Убаастыыллаах учууталыт, Маалыкай оскуолатыгар өр кэмнэ биригэ үллэстэбит кэлиһэбит, РСФСР үөрэтиринтин туйгуна, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, үлэ, тыыл бэтэрээнэ

ФЕДОРОВ Николай Григорьевич

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириг кутурбаммытын кэргэнигэр Светлана Ивановнага, кыргыттарыгар Сарданага, Нюрбинага, сиэннэригэр тирдэбит.

Дьокуускай куоракка олоор кэлиһэлэриң аатыгтан М.П.Евсеева.

Биригэ үөрэммит доборбут

ЕГОРОВ Семен Михайлович

соһучу күн сириттэн туораабытынан чугас дьонугар, кэргэнигэр, оболоругар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Нурба 3 №-дээх оскуолатыгар биригэ үөрэммиттэрэ.

Күндүтүк саныыр биригэ төрөөбүт тапталлаах бырааппыт, убайыт аҕабыт, таайыт

НОГОВИЦЫН Семен Иванович

бу дьыл от ыйын 13 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын билэр дьоммутугар, аймактарытыгар диригник курутуяйан туран инттигэрэбит. Эдьийдэрэ, бырааттара, кийинтэрэ, күтүттэрэ, кинилэр оболоро.

Понедельник 19.07.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - Тизэргэн 12+ 10:30 - Подворье 12+ 11:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Документальный фильм 12+ 16:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Актуальное интервью 12+ 19:30 - Олох үөһүгэр 12+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Народная кухня 12+ 22:15 - Актуальное интервью 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастың клип 12+ 00:00 - Олох үөһүгэр 12+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Бастың клип 12+ 02:00 - Итоги дня 12+ 02:30 - "Тэтим" радио 6+ 03:30 - Аал-луук мас 12+ 04:15 - Хранители времени 12+ 04:45 - Бастың клип 12+ 05:00 - Подворье 12+ 05:30 - Тизэргэн 12+

Вторник 20.07.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - Тизэргэн 12+ 10:30 - Подворье 12+ 11:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Документальный фильм 12+ 16:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Актуальное интервью 12+ 19:30 - Сайын 6+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Народная кухня 12+ 22:15 - Актуальное интервью 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастың клип 12+ 00:00 - Сайын 6+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Бастың клип 12+ 02:00 - Итоги дня 12+ 02:30 - "Тэтим" радио 6+ 03:30 - Эл Иитэ 12+ 04:15 - Хранители времени 12+ 04:45 - Бастың клип 12+ 05:00 - Подворье 12+ 05:30 - Тизэргэн 12+

Среда 21.07.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - Тизэргэн 12+ 10:30 - Подворье 12+ 11:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - До-

сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Документальный фильм 12+ 16:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Актуальное интервью 12+ 19:30 - Сайын-трип 6+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Народная кухня 12+ 22:15 - Актуальное интервью 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастың клип 12+ 00:00 - Сайын-трип 6+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Бастың клип 12+ 02:00 - Итоги дня 12+ 02:30 - "Тэтим" радио 6+ 03:30 - Аал-луук мас 12+ 04:15 - Хранители времени 12+ 04:45 - Бастың клип 12+ 05:00 - Подворье 12+ 05:30 - Тизэргэн 12+

Четверг 22.07.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - Тизэргэн 12+ 10:30 - Подворье 12+ 11:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Документальный фильм 12+ 16:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Народная кухня 12+ 18:30 - Пути великих свершений 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Актуальное интервью 12+ 19:30 - Сайын 6+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Народная кухня 12+ 22:15 - Актуальное интервью 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Эл Иитэ 12+ 23:45 - Бастың клип 12+ 00:00 - Сайын 6+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Бастың клип 12+ 02:00 - Итоги дня 12+ 02:30 - "Тэтим" радио 6+ 03:30 - Эл Иитэ 12+ 04:15 - Хранители времени 12+ 04:45 - Бастың клип 12+ 05:00 - Подворье 12+ 05:30 - Тизэргэн 12+

Пятница 23.07.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - Тизэргэн 12+ 10:30 - Подворье 12+ 11:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - До-

кументальный фильм 12+ 16:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Народная кухня 12+ 18:30 - ПроАвто 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Актуальное интервью 12+ 19:30 - #СайынСахамСирэ 6+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Бастың клип 12+ 22:15 - Актуальное интервью 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастың клип 12+ 00:00 - #СайынСахамСирэ 6+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Бастың клип 12+ 02:00 - ПроАвто12+ 02:30 - "Тэтим" радио 6+ 03:30 - Аал-луук мас 12+ 04:15 - Хранители времени 12+ 04:45 - Бастың клип 12+ 05:00 - Подворье 12+ 05:30 - Тизэргэн 12+

Суббота 24.07.2021
06:00 - Золотой фонд 6+ 07:00 - Саха итэҕэлэ 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Просто вкусно 12+ 09:00 - Бастың клип 12+ 09:15 - Истинг идыт 6+ 10:00 - Аал-луук мас 12+ 10:45 - Саха сатаабата суох 12+ 11:45 - Бастың клип 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Кэрэ кэпсээн 6+ 13:30 - "Якутия" 12+ 13:45 - Народная кухня 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 17:15 - Документальный фильм 12+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истинг идыт 6+ 19:00 - Кевая рыбака 12+ 19:30 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 20:00 - Үтүэн кэпсээнэ 12+ 20:30 - "Якутия" 12+ 20:45 - Кэнсиэр 6+ 22:30 - Ырыа кизэһэтэ 6+ 23:45 - Бастың клип 12+ 00:00 - Просто вкусно 6+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Саха итэҕэлэ 12+ 02:15 - Бастың клип 12+ 02:30 - Манчаары оонньуулары-2021 6+

Воскресенье 25.07.2021
06:00 - Золотой фонд 6+ 07:00 - Саха сатаабата суох 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Чел буолуох! 12+ 09:00 - Бастың клип 12+ 09:15 - Истинг идыт 6+ 10:00 - Полярная звезда 6+ 10:45 - Саха сатаабата суох 12+ 11:45 - Бастың клип 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Ис сүрэхтэн 6+ 13:30 - Итоги недели 12+ 14:00 - Манчаары оонньуулары-2021 6+ 17:15 - Документальный фильм 12+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истинг идыт 6+ 19:00 - Моя Якутия 12+ 19:30 - ПроАвто 12+ 20:00 - Эр бэрдэ12+ 20:30 - Итоги недели 12+ 21:00 - Спектакль 6+ 23:00 - Кэнсиэр 6+ 00:00 - Чел буолуох! 12+ 01:00 - Документальный фильм 12+ 01:45 - Саха сатаабата суох 12+ 02:15 - Бастың клип 12+ 02:30 - Манчаары оонньуулары-2021 6+

Генеральной директор
Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс,
информационнай технологиялар
уонна маассабай коммуникациялар
эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай
сүлүсүстэтин Управлениетыгар
(Роскомнадзор) 03.06.2020 с.
регистрацияланна.

ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийэччилэр:
Саха Республикатын Правительствота,
Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственной
автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ

Таһаарааччы аадырыһа:
677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31.
Редакция аадырыһа:
678450 Нурба к. Ленин уул., 37.

Телефоннара:
Редактор-директор - 2-33-32.
Компьютернай отдела - 2-33-32.

e-mail: redakcia06@mail.ru

Хаһыат чэпишээрэ тахсар.

Индекс: ПИ 988

Тираж 581.

Объем 3 п.л.

Сыаната - 30 солк.

14.07.2021 с.

